

کسانی که الله تعالی آنان را دوست دارد

در پرتو قرآن و سنت

تهیه کننده:

پژوهشگر قرآن و سنت

علی بن نایف شحود

ترجمه:

پدرام اندایش

این کتاب از سایت کتابخانه‌ی عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.islamtxt.com

www.shabnam.cc

www.kalemeh.tv

www.islamtape.com

www.blestfamily.com

www.islamworldnews.com

www.islamage.com

www.islamwebpedia.com

www.islampp.com

www.zekr.tv

www.mowahedin.com

www.sadaislam.com

www.islamhouse.com

www.bidary.net

www.tabesh.net

www.farsi.sunnionline.us

www.sunni-news.net

www.mohtadeen.com

www.ijtehadat.com

www.nourtv.net

www.videofarsi.com

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

مقدمه‌ی مترجم	۵
مقدمه‌ی نویسنده	۶
باب اول: کسانی که الله آنان را دوست می‌دارد با استناد به قرآن	۸
محسنین را دوست می‌دارد	۸
بسیار توبه کنندگان و کسانی که طلب پاکی میکنند را دوست می‌دارد	۸
تبعیت از فرستاده‌ی الله ﷺ	۹
پرهیزکاران را دوست می‌دارد	۹
نیکو کاران را دوست می‌دارد	۱۰
صابران را دوست می‌دارد	۱۴
توکل کنندگان را دوست می‌دارد	۱۴
عادلان را دوست می‌دارد	۱۵
فروتن بودن در برابر مؤمنان و پرعزت بودن در برابر کافران	۱۶
پرهیزکاران را دوست می‌دارد	۱۷
کسانی که طلب پاکی میکنند را دوست می‌دارد	۱۹
کسانی را که صف کشیده در راهش جهاد میکنند را دوست می‌دارد	۲۱
باب دوم: کسانی که الله تعالی آنان را دوست دارد، برگرفته از سنت پیامبر ﷺ	۲۲
علی ﷺ را الله و رسولش دوست دارند	۲۲
الله فلانی را دوست دارد	۲۳

- ۲۳ ..... الله مدارا نمودن در هر امری را دوست می‌دارد
- ۲۴ ..... زاری بندهاش، بسویش را دوست می‌دارد
- ۲۵ ..... گشاده رو را دوست دارد
- ۲۵ ..... جوان توبه کننده را دوست دارد
- ۲۶ ..... مؤمن کهنه پوش را دوست دارد
- ۲۶ ..... عطسه را دوست می‌دارد
- ۲۶ ..... دوست دارد که بین فرزندان عدالت برقرار کنید
- ۲۷ ..... الله عمل کننده‌های که عملش را نیکو گرداند، دوست دارد
- ۲۷ ..... حمد کردن را دوست دارد
- ۲۷ ..... مدح کردن را دوست می‌دارد
- ۲۸ ..... وتر را دوست می‌دارد
- ۲۹ ..... زیبایی را دوست می‌دارد
- ۲۹ ..... بندهای را دوست دارد که پرهیزکار بوده و قناعت داشته باشد و خودنمایی نکند
- ۳۰ ..... الله تعالی غیرت و بزرگمنشی را دوست می‌دارد
- ۳۰ ..... حیاء و پوشش را دوست می‌دارد
- ۳۰ ..... پوشش را دوست می‌دارد
- ۳۱ ..... الله آسان‌گیری در تجارت را دوست می‌دارد
- ۳۲ ..... هر قلب غمگینی را دوست می‌دارد
- ۳۲ ..... امور با منزلت را دوست دارد
- ۳۲ ..... بیصدا بودن [مردم] را در سه حالت دوست دارد
- ۳۳ ..... شخص پیشهور را دوست می‌دارد
- ۳۳ ..... شکر کنندگان را دوست می‌دارد
- ۳۴ ..... عطر را دوست می‌دارد

دوست می‌دارد اثر نعمت بخشیدن به بندهاش را ببیند.....	۳۴
نیکوکاران پرهیزکار و غیر خودنما را دوست می‌دارد.....	۳۵
بندهی مؤمنی که فقیر است ولی عفاف دارد را دوست می‌دارد.....	۳۵
دوست می‌دارد اگر عملی انجام شد، به کمال برسد.....	۳۶
دادخواهان و غمگینان را دوست می‌دارد.....	۳۶
قربانی نمودن را دوست می‌دارد.....	۳۶
احسان را دوست دارد.....	۳۷
سه چیز را دوست دارد و نسبت به سه چیز بغض دارد.....	۳۷
چهار صحابی من را دوست دارد.....	۳۹
عفو نمودن را دوست دارد.....	۳۹
کرامت را دوست دارد.....	۴۰
با حیاء و با عفاف و بردبار را دوست می‌دارد.....	۴۰
الله دوست دارد به چیزهایی که او اجازه داده‌است، عمل شود.....	۴۱
بخشنده است و بخشنده را دوست می‌دارد.....	۴۲
الله بندهی مؤمن و آزمایش شده را دوست می‌دارد.....	۴۲
الله کسی را که با انجام واجبات و نوافل سعی میکند به وی نزدیک شود را دوست می‌دارد.....	۴۲
باب سوم: کسانی که الله تعالی آنان را دوست نمی‌دارد، برگرفته از کتاب الله	
متجاوزان از حد را دوست نمی‌دارد.....	۴۵
فساد را دوست نمی‌دارد.....	۴۶
تمامی افرادی که بسیار کافر و بسیار گناه کار هستند را دوست نمی‌دارد.....	۴۷
کافران را دوست نمی‌دارد.....	۴۷

- ۴۸.....ستمکاران را دوست نمی دارد.
- ۴۹.....کسی که فخر فروش بوده و پر ادعا باشد را دوست نمی دارد.
- ۵۰.....خیانتکاران بسیار گناهکار را دوست نمی دارد.
- ۵۱.....الله آشکارا بدگویی کردن را دوست نمی دارد.
- ۵۱.....فساد کنندگان را دوست نمی دارد.
- ۵۳.....اسراف کنندگان را دوست نمی دارد.
- ۵۴.....خیانت کاران را دوست نمی دارد.
- ۵۵.....مستکبران را دوست نمی دارد.

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه‌ی مترجم

شکر و ستایش مخصوص الله پروردگار جهانیان است او را حمد گفته و از او کمک می‌جوییم و طلب آمرزش می‌نماییم، از شرهای درونی و اثرات سوء گناهانمان به الله پناه می‌بریم، کسی را که الله هدایت فرماید، گمراه کننده‌ای نخواهد داشت و کسی را که او گمراه کند، هدایت کننده‌ای نخواهد داشت، شهادت می‌دهم که معبود بر حقی جز الله وجود نداشته و یکتا و بی‌شریک است و شهادت می‌دهم که محمد ﷺ بنده و فرستاده‌ی وی می‌باشد. اما بعد:

چند روزی را برای امتحان شدن در این دنیای فانی می‌گذارنیم، عده‌ای سربلند و پیروز می‌شوند و عده‌ای زیانکار و اهل آتش جهنم و چه بسا که بعضی از آنها در آن جاودان می‌شوند، کتابی را که پیش رو داریم، مطالبی است از سخنان الله و فرستاده‌اش محمد ﷺ تا بدانیم که چه عملی انجام دهیم تا الله ما را دوست داشته باشد و بر ما غضب ننماید، از الله متعال طلب می‌کنم که آن را از آثار مثبت پرونده‌ی اعمال ما قرار دهد و وسیله‌ای نماید تا توسط آن از غضب و عذاب الله در امان بمانیم.

مقدمه‌ی نویسنده

شکر و ستایش مخصوص الله است که پروردگار جهانیان می‌باشد و درود و سلامت بر سرور پیامبران و فرستادگان الله و بر آل و همگی اصحابش و هر کس که تا روز قیامت از آنان تبعیت می‌کند.

أما بعد:

الله تعالی در قرآن، صفات کسانی را یاد می‌کند که آنها را دوست دارد و همچنین صفات کسانی را یاد می‌کند که آنها را دوست ندارد، همان‌گونه که می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ ۖ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ۖ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۚ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ [المائدة: ٥٤]. ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر کدام از شما که به شدت از دینش برگردد، الله قومی را می‌آورد که آنها را دوست داشته و آنان او را دوست می‌دارند، در مقابل مؤمنان خاشع بوده و در برابر کافران پر عزت، در راه الله جهاد می‌کنند و از سرزنش سرزنش‌کننده‌ای نمی‌ترسند، این فضل الله است که به هر کس بخواهد، آن را عطا می‌کند و الله گستراننده و بسیار دانا است».

در این کتاب با استناد به قرآن و سنت، صفات کسانی را که الله دوست می‌دارد، بیان می‌شود، تا به آن اقتدا نماییم و از مسائلی که لازم به پیروی است از آنها تبعیت کنیم.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ۗ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ [البقرة: ١٦٥]. ترجمه: «از انسان‌ها کسانی هستند که به غیر از الله شریکانی برمی‌گزینند، آنان را مانند دوست داشتن الله، دوست دارند و [لی] کسانی که ایمان آورده‌اند، در دوست داشتن الله شدیدترین هستند، وقتی که افرادی که ظالم هستند، عذاب را

می‌بینند، [می‌فهمند:] تمامی توانایی‌ها برای الله بوده و الله دارای عذابی شدید می‌باشد». به همین ترتیب، صفات کسانی با استناد به قرآن و سنت، ذکر می‌شود که الله تعالی آنان را دوست نداشته و آنان را از آن صفات بر حذر داشته و امر می‌فرماید تا از آن صفات، مردم دور شوند.

الله تعالی متجاوزان از حق و حقوق را دوست نداشته و فساد را نیز دوست نمی‌دارد و کافران را دوست نداشته و ظالمین را نیز دوست نمی‌دارد....

در این کتاب شرحی بر آیات قرآن متصل آورده شده و احادیث نبوی از منبع آن تخریج شده و حکم سند آنان بیان شده است، از الله تعالی می‌خواهم که با این کتاب به جمع‌آوری کننده و خواننده و ناشر آن در دنیا و آخرت منفعت برساند.

پژوهشگر قرآن و سنت:

علی بن نایف الشحود

۱۸ ذو القعدة ۱۴۲۸ هـ ق، موافق ۲۷/۱۱/۲۰۰۷ م

باب اول:

کسانی که الله آنان را دوست می‌دارد با استناد به قرآن

محسنین را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [البقرة: ۱۹۵-۱۹۶]. ترجمه: «و در راه الله انفاق کنید و خود را به دست خود به هلاکت نیندازید و نیکوکاری کنید که الله نیکوکاران را دوست می‌دارد». ای مؤمنان! برای یاری دادن دین الله و جهاد در راهش، در انفاق خود استمرار داشته باشید و با ترک جهاد در راه الله و انفاق در آن، خودتان را در هلاکت نیندازید و در انفاق کردن و اطاعت از الله، راه نیک را برگزینید و اعمال دینی خود را برای الله تعالی خالص گردانید و الله اهل اخلاص و نیکوکاری را دوست می‌دارد.

بسیار توبه کنندگان و کسانی که طلب پاکی می‌کنند را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَظْهَرَنَّ فَإِذَا ظَهَرَنَّ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [البقرة: ۲۲۲]. ترجمه: «از تو درباره‌ی حیض می‌پرسند، بگو: آن آزار است و در هنگام حیض از زنان دوری کنید و به آنها نزدیک نشوید تا پاک شوند و وقتی پاک شدند از آن راهی به آنها وارد شوید که الله به شما امر فرموده است، الله بسیار توبه کنندگان و کسانی که طلب پاکی می‌کنند را دوست می‌دارد».

از تو درباره‌ی حیض می‌پرسند -آن خونی است که از رحم‌های زنان بطور طبیعی در اوقات مخصوصی خارج می‌شود- ای پیامبر! به آنها بگو: آن آزار و پلیدی است و به کسی که به آن نزدیک شود، ضرر می‌رساند، در وقت حیض از جماع کردن با آنها

اجتناب نمایند تا این که خونریزی قطع شود و وقتی خونریزی قطع شد، آن زنان غسل نمایند و با آنها از راهی که الله آن را حلال دانسته است، نزدیکی کنید و آن قُبُل است و دُبر نمی‌باشد. الله بندگانی را که زیاد توبه می‌کنند و زیاد طلب آمرزش می‌نماید، دوست دارد، الله بندگانی را نیز که سعی در پاک شدن، [چه از نظر قلبی و درونی و چه از نظر ظاهر] را دارند، دوست می‌دارد، کسانی که از زشت‌کاری‌ها و پلیدی‌ها دوری می‌کنند.

تبعیت از فرستاده‌ی الله ﷺ

الله تعالی می‌فرماید: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [آل عمران: ۳۱]. ترجمه: «بگو: اگر الله را دوست دارید از من تبعیت کنید، [که در نتیجه‌ی آن] الله شما را دوست داشته و گناهانتان را می‌آمرزد و الله بسیار آمرزنده و دائماً رحمت‌کننده است».

ای رسول! بگو: اگر واقعاً الله را دوست دارید، از من تبعیت کنید و به من به طور ظاهری و باطنی ایمان بیاورید! [در نتیجه‌ی آن] الله شما را دوست داشته و گناهانتان را محو می‌فرماید، الله گناهانی که بندگانش انجام می‌دهند را می‌آمرزد و نسبت به آنها مهربان است. این آیه‌ی کریمه دلالت می‌کند بر اینکه، کسی که ادعا می‌کند الله تعالی را دوست می‌دارد و در عین حال از پیام‌آورش محمد ﷺ آنچنان که حق تبعیت است، تبعیت نمی‌کند و در امر و نهی‌اش مطیع او نمی‌باشد، آن شخص دروغگویی بیش نبوده تا زمانی که از فرستاده‌اش ﷺ آن چنان که حق تبعیت است تبعیت نماید.

پرهیزکاران را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ [آل عمران: ۷۶]. ترجمه: «بله، کسی که به عهدش وفا کند و پرهیزکاری نماید، الله پرهیزکاران را دوست می‌دارد».

امر آن گونه نیست که آن دروغگویان آنچنان می‌پندارند، پرهیزکار واقعی کسی است

که به آنچه الله با او پیمان بسته است، وفا نماید که شامل: امانت داری و ایمان به الله و به فرستادگانش و التزام داشتن به هدایت و شرع وی و ترسیدن از الله عز و جل تا جایی که این ترس باعث شود تا به اوامرش عمل نموده و از نواهی اش دوری نماید و الله پرهیزکاران را دوست می‌دارد، کسانی که از شرک و گناهان پرهیز می‌کنند.

نیکو کاران را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ١٣٣﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَبِيرِ وَالْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ١٣٤﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ١٣٥﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ ١٣٦﴾ [آل عمران: ۱۳۳-۱۳۶]. ترجمه: «بشتابید بسوی آمرزش از طرف پروردگارتان و بهشتی که عرض آن به وسعت آسمان‌ها و زمین است [و] برای پرهیزکاران مهیا شده است * کسانی که در حال ثروتمندی و تنگدستی اموالشان را انفاق نموده و خشم خود را فرو می‌برند و [مردم را از ظلمی که به آنها نموده‌اند] عفو می‌نمایند و الله نیکو کاران را دوست می‌دارد * و کسانی که وقتی عمل زشتی را انجام می‌دهند یا به خودشان ظلم می‌کنند، الله را یاد کرده و برای گناهشان طلب آمرزش می‌نمایند و چه کسی به جز الله است که گناهان را می‌آمرزد؟ و در آنچه [از گناهان که] انجام داده‌اند، در حالی که [زشتی و قباح گناه را] می‌دانند بر آن [گناه] اصرار نمی‌کنند».

بشتابید بسوی اطاعت کردن از الله و فرستاده‌اش صلی الله علیه و آله تا غنیمتی بدست آورید که آمرزشی بزرگ و بهشتی وسیع را در بر دارد و عرض آن به اندازه‌ی آسمان‌ها و زمین است و الله آنان را به پرهیزکاران وعده داده‌است.

کسانی که اموالشان را در سختی و آسانی انفاق می‌کنند و هر وقت خشمگین می‌شوند، خشم خود را با صبر کردن، فرو می‌برند و اگر مورد ظلم واقع شوند، کسی که

به آنها ظلم نموده است را عفو می‌نمایند و این احسانی است که الله اهل آن را دوست می‌دارد.

کسانی که وقتی مرتکب گناه بزرگی می‌شوند و یا به خودشان ظلم می‌کنند، پاداش و عذاب الله را یاد کرده و بسوی پروردگارشان، توبه کننده باز می‌گردند، از او می‌خواهند تا گناهانشان را ببامرزد و آنان یقین دارند که کسی غیر از الله، گناهان را نمی‌آمرزد و به همین دلیل آنها در انجام گناهان پافشاری ننموده و آنها می‌دانند که اگر توبه کنند الله آنان را می‌بخشد.

آنان کسانی هستند که به این صفت‌های بزرگ وصف شده‌اند و پاداش آنها این است که الله گناهان آنان را می‌پوشاند و برای آنها باغ‌هایی خواهد بود که از زیر درخت‌ها و قصرهایش، رودهای گوارا جاری هستند. در آن جاواده بوده و از آن هرگز اخراج نمی‌گردند. چه نیکوست، پاداش عمل کنندگان، که همان آمرزش و بهشت است.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَكَايْنٍ مِّنْ نَّبِيِّ قَتَلَ مَعَهُ رَبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٧﴾ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٨﴾﴾ [آل عمران: ۱۴۶-۱۴۸].

ترجمه: «و چه بسیار پیامبرانی بوده‌اند که مردان خدایی زیادی همراه آنان جهاد نموده‌اند و به سبب چیزی که از طرف الله به آنان می‌رسید، سست و ناتوان نمی‌شدند و خوار نمی‌گشتند و الله صابران را دوست می‌دارد * و سخن آنان چیزی نبود مگر این که: پروردگار ما! گناهانمان و اسراف ما در امورمان را ببامرزد و گامهای ما را استوار و محکم گردان و ما را بر قوم کافران پیروز گردان * الله پاداش دنیا و نیکویی پاداش آخرت را به آنها بخشید و الله نیکو کاران را دوست می‌دارد».

همراه بیشتر پیامبران گذشته، یاران زیادی بودند که همراه پیامبرانشان جهاد می‌نمودند و در مقابل زخمی شدن و کشته شدن از خود ضعف نشان نمی‌دادند، زیرا در راه

پروردگارشان جهاد می نمودند و ناتوان نگشته و در مقابل دشمنانشان سر تعظیم فرو نیاوردند و فقط بر آنچه به آنها می رسید، صبور بودند و الله صابران را دوست می دارد. سخن آن صابران چیزی نبود مگر آن که بگویند: پروردگار ما! گناهان ما و آنچه در امور دینمان در آن اسراف می ورزیم، را بیامرز و گامهای ما را محکم گردان تا از جهاد با دشمنمان روی بر نگردانده و ما را بر کسی که وحدانیت تو و نبوت پیام آوردند گانت را مورد سوال قرار می دهند، پیروز گردان.

الله تعالی به آن صابران در دنیا اجر می دهد که همان پیروزی بر دشمنانشان و منزلت یافتن در سرزمینشان است و در آخرت پاداشی نیکو و بزرگ می دهد که همان بهشت پر نعمت است. الله هر کس که در عبادتش احسان را بر گزیند و با مخلوقاتش حسن برخورد داشته باشد را، دوست می دارد.

الله تعالی می فرماید: ﴿فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَكَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَآئِنَةٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾﴾ [المائدة: ١٣]. ترجمه: «به واسطه ی پیمان شکنی آنها، لعنتشان نمودیم و قلبهایشان را سخت گردانیدیم، سخن را از جایگاهش تحریف می کنند و بعضی از آنچه به آنها تذکر داده شد را فراموش کردند، تو همواره از آنان خیانتی را می بینی، مگر عده ی کمی از آنها، پس آنان را مورد عفو قرار بده و [از ظلم آنان] چشم پوشی کن! الله نیکوکاران را دوست می دارد».

الله به سبب آن که آن یهودیان پیمان موکدی را نقض کردند، آنان را از رحمت خود طرد فرمود و قلب هایشان را سخت گرداند و آن را برای ایمان آوردن مهیا نساخت، کلامی را که بر موسی عليه السلام نازل فرموده بود که همان تورات است، تغییر داده و آنچه از تذکر به آن، نصیب آنها شده بود را ترک گفتند و به آن عمل ننمودند. فرستاده ی الله دائماً از آنان خیانت و نامردی می دید و آن یهودیان بر منهج گذشتگانسان بودند، مگر عده ی کمی از آنها. الله تعالى به وی عليه السلام امر فرمود تا بدرفتاری آنان را عفو کند و از آنان درگذرد، الله

کسانی را که از روی نیکوکاری عفو می‌کنند و از بدیهایی که به آنها شده است در می‌گذرند را دوست می‌دارد. این چنین است احوال کسانی که به خاطر مقاصد پلیدشان راه [راست] را کج کرده و اقدام به تحریف کلام الله نموده و آن را در غیر راه حق تفسیر می‌کنند، اگر از تحریف و تاویل نابجا ناتوان گردند، به خاطر تبعیت از هوای نفس آنچه را که الله شریعت خود قرار داده است ترک می‌کنند، شریعتی که مگر عده‌ی کمی که الله آنان را حفظ نموده است، در آن استوار نمی‌گردند.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَءَامَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [المائدة: ۹۳]. ترجمه: «بر کسانی که ایمان آورده‌اند و عمل صالح انجام داده‌اند بر آن چیزی که نوشیده‌اند، ایرادی وجود ندارد اگر پرهیزکاری کنند و ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام دهند، سپس پرهیزکاری نموده و ایمان بیاورند و سپس پرهیزکاری نموده و کار نیک انجام دهند و الله نیکوکاران را دوست می‌دارد».

برای مؤمنانی که قبل از حرام شدن شراب آن را نوشیده‌اند گناهی وجود ندارد، به شرط آن که آن را ترک کرده و از غضب الله پرهیزکاری نمایند و به الله ایمان بیاورند، همچنین اعمال صالح انجام دهند که دلالت دارد، بر ایمان آنها و گرایش آنها به رضامندی الله، سپس مراقبه‌ی خود به الله ﷻ و ایمان به وی را توسط آن زیاد می‌کنند، تا جایی که از روی یقین او را به شکلی عبادت می‌کنند که گویی او را می‌بینند و الله کسانی را که به درجه‌ی احسان^۱ می‌رسند، دوست می‌دارد، تا جایی که ایمان آنها به عالم غیب طوری باشد که گویی آن را مشاهده می‌کنند.

۱- با توجه به حدیث جبرئیل علیه السلام، درجه احسان بالاتر از درجه‌ی ایمان است و آن حالتی است که بنده به طوری الله را عبادت که کند که گویی او را می‌بیند. (مترجم)

صابران را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَكَايْنٍ مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رَبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾ [آل عمران: ۱۴۶]. (ترجمه‌ی آن پیشتر آمد).

همراه بیشتر پیامبران گذشته، یاران زیادی بودند که همراه پیامبرانشان جهاد می‌نمودند و در مقابل زخمی شدن و کشته شدن از خود ضعف نشان نمی‌دادند، زیرا در راه پروردگارشان جهاد می‌نمودند و ناتوان نگشته و در مقابل دشمنانشان سر تعظیم فرو نیاوردند و فقط بر آنچه به آنها می‌رسید، صبور بودند و الله صابران را دوست می‌دارد.

توکل کنندگان را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَئِنْ لَّهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ [آل عمران: ۱۵۹]. ترجمه: «به واسطه‌ی رحمتی از الله، بر آنان نرمخو شدی و اگر درشتخو و سنگدل بودی، از اطراف تو پراکنده می‌شدند، آنان را عفو کن! و برای آنها طلب آمرزش نما! و در امور با آنان مشورت کن! [و اگر بعد از مشورت] تصمیم به کاری گرفتی بر الله توکل نما! الله توکل کنندگان را دوست می‌دارد».

ای پیامبر! بواسطه‌ی رحمت الله بر تو و اصحابت و متنی که الله بر تو گذاشت، برای یارانت دلسوز و مهربان شدی و اگر تو بدرفتار و سنگدل بودی یارانت دور تو را ترک می‌کردند، بعضی از آنها را بواسطه کاری که در غزوه‌ی احد انجام دادند مواخذه نکن! بلکه برای آنان طلب آمرزش نما! و در اموری که احتیاج به مشورت دارد با آنان مشورت فرما! بعد از مشورت اگر تصمیم بر امری از امور را نمودی، شجاعانه بر الله توکل کن! و آن را انجام بده، و الله توکل کنندگان بر خودش را دوست می‌دارد.

عادلان را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَلُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرَضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ [المائدة: ۴۲]. ترجمه: «همواره به دروغ گوش فرا داده و خوراکی حرام می‌خورند، اگر نزد تو آمدند، بین آنها داوری کن یا از آنها روی بگردان! و اگر از آنها روی بگردانی، کوچکترین ضرری به تو نمی‌رساند و اگر بین آنها حکم نمودی، با عدالت حکم بفرما! الله عادلان را دوست دارد».

آن یهودیان شنیدن دروغ و خوردن حرام را با هم جمع نموده‌اند و اگر نزد تو آمدند بین آنها قضاوت کن! یا آنان را ترک کن! اگر بین آنها قضاوت نکنی کوچک‌ترین ضرری نمی‌تواند به تو برساند و اگر بین آنها قضاوت نمودی، با عدالت حکم صادر کن! الله عادلان را دوست دارند.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَاقْتُلُوا آلَیَّ تَبَعِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ [الحجرات: ۹]. ترجمه: «و هرگاه دو گروه از مؤمنان با یکدیگر وارد جنگ شدند، بین آنها صلح برقرار کنید، پس اگر یکی از آنها بر دیگری تجاوز کرد با گروه متجاوز بجنگید تا [آن گروه] به حکم الله برگردد، هرگاه بازگشت درمیان آنان عادلانه صلح برقرار کنید و عادل باشید، الله عادلان را دوست می‌دارد».

ای مؤمنان! اگر دو گروه از اهل ایمان با یکدیگر وارد جنگ شدند بین آنها صلح برقرار کنید و آنان را دعوت دهید تا حکم خود را از کتاب الله و سنت فرستاده‌اش ﷺ استخراج کنند و به حکم آن دو راضی باشند، اگر یکی از آن دو گروه از حق تجاوز کرد و از اجابت [صلح] سرباز زد با آنها بجنگید تا به حکم الله و فرستاده‌اش برگردند و اگر برگشتند بین آنها از روی انصاف صلح برقرار کنید و در حکمی که صادر می‌کنید، عدالت را رعایت فرمایید، به طوری که در حکم صادر کردنتان از حکم الله و فرستاده‌اش تجاوز

نمایید. الله حکم صادر کنندگان عادل را دوست می‌دارد، کسانی که بین مخلوقاتش به عدالت حکم می‌کنند. در این آیه مودت دوستی به خاطر الله به شکل حقیقی آن بیان شده است، همان‌گونه که این مسأله مربوط به جلال الله سبحانه است.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ [الممتحنة: ۸]. ترجمه: «الله شما را از کسانی که به خاطر دین با شما نجنگیده‌اند و شما را از خانه‌هایتان اخراج نکرده‌اند، باز نمی‌دارد که به آنها نیکی کنید و در حق آنان به عدالت رفتار کنید، الله عادلان را دوست می‌دارد».

ای مؤمنان! الله شما را از کسانی که به سبب دین با شما وارد جنگ نشده‌اند و شما را از خانه‌هایتان، بیرون نکرده‌اند، باز نمی‌دارد تا آنان را از روی خیر، اکرام کنید و بین آنها از روی نیکوکاری، عدالت بر قرار کنید و به آنها نیکی کنید. الله کسانی که در سخنان و کارهایشان عدالت را رعایت می‌کنند، دوست می‌دارد.

فروتن بودن در برابر مؤمنان و پرعزت بودن در برابر کافران

الله تعالی می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [المائدة: ۵۴]. (ترجمه پیش‌تر آمد).

ای کسانی که الله و فرستاده‌اش را تصدیق نمودید و به شریعت الله عمل نمودید، هر کدام از شما از دینش برگردد و آن را به یهودیت و یا مسیحیت یا مانند آن تبدیل نماید، ذره‌ای به الله ضرر نمی‌رساند، الله بجای آنها قومی را می‌آورد که بهتر از نفرات قبلی هستند، آنها را دوست داشته و آنان نیز او را دوست می‌دارند، نسبت به مؤمنان با محبت بوده و در برابر کافران شدت عمل به خرج می‌دهند، با دشمنان الله جهاد کرده و درباره‌ی

الله از کسی نمی‌ترسند. این نعمت‌هایی از فضل الله است که به هر که بخواهد می‌دهد و الله وسعت دهنده‌ی فضل است و بسیار داناست که کدام یک از بندگان مستحق آن فضل‌ها می‌باشند.

پرهیزکاران را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید:

﴿بَرَاءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ۚ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ بُرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ۚ وَأَذِّنْ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ ۚ إِن تُبْتغُوا فَهَوْاْ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ ۚ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۚ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝﴾ [التوبة: ۱-۴]. ترجمه: «این بیزاری الله و فرستاده‌اش است از مشرکانی که شما با آنان پیمان بسته‌اید * چهار ماه در زمین بگردید و بدانید که شما نمی‌توانید الله را درمانده کنید و بدانید الله خوار کننده‌ی کافران است * این اعلامی است از طرف الله و فرستاده‌اش به مردم در روز حج اکبر، که الله و رسولش از مشرکان بیزار هستند، اگر توبه کنید آن برایتان بهتر است و اگر روبگردانید، بدانید که شما نمی‌توانید الله را ناتوان سازید و کافران را به عذابی دردناک مژده بده * مگر کسانی از مشرکان که با آنها پیمان بسته‌اید و آنها ذره‌ای پیمان شکنی نکرده‌اند و کسی را علیه شما یاری نداده‌اند، پیمان آنها را تا پایان زمانش حفظ کنید، الله پرهیزکاران را دوست می‌دارد».

این برائتی است از طرف الله و فرستاده‌اش و اعلان این که عهدهایی که بین مسلمانان و مشرکان وجود دارد، منقضی است.

ای مشرکان! چهار ماه در زمین سیر کنید و هر جا که بروید از دست مؤمنان در امان خواهید ماند و بدانید از عذاب الهی در خلاص نخواهید شد و الله ذلیل کننده‌ی کافران است و در دنیا بر آنها مَهر ننگی زده و در آخرت آتش نصیبشان خواهد شد. این آیه در

مورد کسانی است که عهد آن مطلقه و غیر مؤقته است و برای کسی که عهدش قبل از چهار ماه به پایان می‌رسد، تا پایان چهار ماه، پیمان وی باقی خواهد ماند و این حکم در مورد کسی از مشرکین نیز است که عهد خود را شکسته باشد.

در روز قربانی، الله و فرستاده‌اش اعلام کرده و مردم را تنذیر می‌کنند، که الله از مشرکان بیزار بوده و فرستاده‌اش نیز به همین ترتیب. ای مشرکان اگر بسوی حق بازگردید و شرک خودتان را ترک کنید، برای شما بهتر است و اگر از قبول حق روی برگردانید و از داخل شدن به دین اسلام سر باز زنید، بدانید که از عذاب الله رهایی نخواهید داشت. ای رسول به آن کسانی که از اسلام روی بر می‌تابند، بگو: از عذاب رنج آور الله در امان نخواهند ماند.

از بین آن مشرکانی که بیان شد، مشرکانی را جدا می‌فرماید، آنان کسانی هستند که با شما تا زمان خاصی عهد و پیمان بسته‌اند و هرگز در عهد و پیمان‌شان خیانت نورزیده‌اند و هیچ یک از دشمنان شما را علیه شما یاری نکرده‌اند، در نتیجه عهد و پیمان را با آنها تا آن زمانی که قبلاً طی کرده‌اید، به پایان برسانید. الله پرهیزکاران را دوست می‌دارد کسانی که آنچه به آن امر شده‌اند را انجام داده و از شرک و خیانت و هر چیزی که شامل گناه باشد، پرهیز می‌کنند.

الله تعالی می‌فرماید:

﴿كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقِيمُوا لَكُمْ فَأَسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ [التوبة: ۷]. ترجمه: «چگونه برای مشرکان از طرف الله و فرستاده‌اش عهد و پیمانی وجود داشته باشد؟ مگر کسانی که در مسجد الحرام با آنان پیمان بستید، تا هر وقت که [بر پیمان‌شان] با شما استوار هستند، شما [نیز بر پیمان] با آنها استوار باشید، الله پرهیزکاران را دوست می‌دارد».

شایسته نیست که الله و فرستاده‌اش با مشرکین عهد و پیمانی داشته باشند، مگر کسانی که در مسجد الحرام در صلح (حدیبیه) با آنان پیمان بستید، تا زمانی که بر عهد و

پیمان‌شان ثابت قدم هستند، شما نیز مانند آنان رفتار کنید. الله پرهیزکاران را که به عهدشان عمل می‌کنند را دوست می‌دارد.

کسانی که طلب پاکی می‌کنند را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَقَمْنَ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانَّهَارَ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾﴾ [التوبة: ۱۰۷-۱۱۰]. ترجمه: «و کسانی که مسجدی ساختند تا با آن [به مسلمانان] ضرری برسانند و بین مؤمنان، کفر و تفرقه ایجاد نمایند و آن را کمین‌گاهی مهیا سازند برای کسانی که پیشتر با الله و فرستاده‌اش جنگیده بودند، و قسم خوردند که جز نیکی هدف دیگری ندارند، الله گواهی می‌دهد که آنها دروغگو هستند * هرگز در آن نماز نخوان، مسجدی که از ابتدا از روی تقوا ساخته شده است سزاوارتر است تا در آن نماز بخوانی، در آن مردانی وجود دارند که دوست دارند پاکیزه گردند و الله کسانی که طلب پاکیزگی می‌کنند را دوست می‌دارد * آیا کسی که شالوده‌ی [کار] خود را بر اساس پرهیزکاری از الله و [جلب] خوشنودی وی قرار داده است، بهتر می‌باشد یا کسی که اساس [کار] خود را بر لبه‌ی پرتگاهی که مشرف به سقوط است بنا می‌نهد و با آن در آتش می‌افتد؟ و الله قوم ستمکاران را هدایت نمی‌فرماید * بنیانی را که بنا نهاده‌اند همیشه در دل‌هایشان، مایه‌ی شک و تردید است، مگر آن که دل‌هایشان پاره پاره گردد و الله بسیار دانای پر حکمت است.»

منافقان مسجدی بنا نهادند، تا توسط آن به مؤمنین ضرر برسانند و به الله کفر ورزیده و بین مؤمنین تفرقه بیاندازند، تا بعضی از آنها در آن نماز خوانده و مسجد قباء را که در آن، مسلمانان نماز می‌خواندند، را ترک کنند، مسلمانان درباره‌ی آن اختلاف نظر پیدا کرده

و به همان دلیل بین آنها تفرقه ایجاد شد، در آن منتظر کسانی شدند که با الله و فرستاده‌اش جنگ داشتند و - او ابو عامر راهب فاسق بود- تا آن را مکانی سازند تا علیه مسلمانان دسیسه نمایند، آن منافقان قسم می‌خوردند که برای بنای مسجد به غیر از نیت خیر و ایجاد دوستی بین مسلمانان و آسان شدن مسجد رفتن، برای ناتوانانی که از مسجد قباء دور بودند، هدف دیگری ندارند و الله گواهی می‌دهد که آنان در قسم خوردنشان، دروغگو هستند. آن مسجد ویران شد و به آتش کشیده شد.

ای پیامبر! در چنین مسجدی هرگز نماز نخوان، مسجدی که از اول بر پایه‌ی تقوا بنا شده است (مسجد قباء) سزاوارتر است تا در آن نماز بخوانی و در این مسجد مردانی هستند که دوست دارند، پاک شوند، با آب از نجاسات و آلودگی پاک شده و با پرهیزکاری و طلب آمرزش از گناهان و معاصی. الله کسانی که طلب پاکیزگی می‌کنند را دوست می‌دارد. وقتی مسجد قباء از روز اول بر اساس تقوا بنا شد، پس مسجد النبی ﷺ به طریق اولی نیز همین حکم را پیدا می‌کند.

یکی نیستند ساختمانی که بر اساس تقوای الهی و اطاعت و جلب رضایتمندی وی ساخته شده است با ساختمانی که بنیانش بر لبه‌ی پرتگاه و مستعد سقوط ساخته شده است، مسجد [دوم] برای ضرر رساندن و کفر پیشه نمودن و تفرقه افکنی بین مسلمانان ساخته شده بود و انتهای آن سقوط در آتش جهنم بود. الله افراد ظالم را هدایت نمی‌کند، کسانی که از حد و حدود وی پا فراتر می‌گذارند.

بنیان منافقانی که از روی شک و نفاق که در قلب آنان جای گرفته بود، برای ضرر رساندن به مسجد قباء آن را بنا نهاده بودند، زوال پیدا نمی‌کرد تا اینکه با مردن و یا کشته شدن قلب آنها پاره پاره می‌گشت یا این که با نهایت پشیمانی، پشیمان شده و بسوی پروردگارشان توبه نمایند و از او با تمام و کمال بترسند. الله برآنچه آن منافقان از شک در دل‌هایشان داشته و نیتی که برای بنای آن داشتند، آگاه است و در تدبیر امور آفریدگانش حکیم است.

کسانی را که صف کشیده در راهش جهاد می‌کنند را دوست می‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَنٌ مَّرْصُومٌ﴾ [الصف: ۴]. ترجمه: «الله کسانی را که صف بسته که گویی بنایی استوار هستند و در راه وی جهاد می‌کنند را دوست می‌دارد».

الله کسانی را که در راهش صف کشیده جهاد می‌کنند و به مانند یک بنای استوار می‌باشند که دشمن در آن نمی‌تواند نفوذ کند را دوست می‌دارد. در این آیه فضیلت جهاد و مجاهدان بیان شده است، جهادی که بندگان مؤمن الله از روی محبت الله سبحانه آن را انجام می‌دهند و آن وقتی است که روبروی دشمنان الله صف می‌بندند و در راه وی جهاد می‌کنند.

باب دوم:

کسانی که الله تعالی آنان را دوست دارد، برگرفته از سنت پیامبر ﷺ

علی علیه السلام را الله و رسولش دوست دارند

از ابو حازم آمده است که سهل رضی الله عنه به او گفت که پیامبر ﷺ روز خیر فرمود: «لَأُعْطِينَ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُفْتَحُ عَلَى يَدَيْهِ، يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ». «فردا پرچم را به کسی می‌دهم که راه در مقابل وی باز شده، الله و فرستاده‌اش را دوست دارد و الله و فرستاده‌اش او را دوست دارند».

مردم شب نمودند و تمامی آنها امید داشتند تا [پرچم] صبح به آنها داده شود، پیامبر ﷺ فرمود: «أَيْنَ عَلِيٍّ». «علی کجاست؟». گفته شد: از چشمانش گلایه دارد، [پیامبر ﷺ] آب دهان خود را بر چشمان وی گذاشت و برایش دعا فرمود و او سالم شد به طوری که گویی هیچ ناراحتی در قبل نداشت، [پرچم] را به او عطا نمود و فرمود: «أَقَاتِلْهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا». «با آنها جهاد می‌کنیم تا زمانی که مثل ما شوند!». و فرمود: «انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ التَّعَمِّ». «به نرمی حرکت کن تا این که به میدان آنها برسی! سپس آنان را بسوی اسلام دعوت بده و آنچه برایشان واجب شده است را به آنان برسان، قسم به الله اگر فردی از آنان را، الله توسط تو هدایت کند برایت از گله‌های شتر قرمز^۲ بهتر است».

۱- صحیح البخاری برقم (۳۰۰۹).

۲- شتر قرمز در آن زمان نشان ثروتمندی بوده و به مانند خودروهای گران قیمت امروزی بود. (مترجم)

الله فلانی را دوست دارد

ابوهریره رضی الله عنه روایت می‌کند که پیامبر ﷺ فرمود: «إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ. فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبُوهُ. فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ»^۱. «وقتی الله، بنده‌ای را دوست داشته باشد، به جبرئیل ندا می‌فرماید که الله فلانی را دوست دارد تو نیز وی را دوست داشته باش. در نتیجه جبرئیل او را دوست می‌دارد و جبرئیل در بین اهل آسمان ندا می‌دهد که الله، فلانی را دوست دارد، پس او را دوست داشته باشید، در نتیجه اهل آسمان او را دوست می‌دارند، سپس به همین دلیل مقبول اهل زمین می‌گردد».

الله مدارا نمودن در هر امری را دوست می‌دارد

عروه بن زبیر گفته است که عایشه رضی الله عنها همسر پیامبر ﷺ گفت: گروهی از یهودیان نزد رسول الله ﷺ رسیدند و گفتند: «السَّامُ عَلَيْكُمْ». «مرگ بر تو». عایشه رضی الله عنها گفت: آن را فهمیدم و گفتم: «وَعَلَيْكُمْ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ». «و مرگ بر شما و لعنت [بر شما]». رسول الله ﷺ فرمود: «مَهْلًا يَا عَائِشَةُ، إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ». «مهلّت بده ای عایشه! الله مدارا کردن در تمامی امور را دوست می‌دارد». گفتم: ای رسول الله! نشنیدی آنا چه گفتند؟ رسول الله ﷺ فرمود: «قَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ»^۲. «[در جواب] گفتم: و بر شما».

عبدالله بن مغفل گفته است که رسول الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيُعْطِي عَلَيْهِ مَا لَا يُعْطَى عَلَى الْعُنْفِ»^۳. «الله مدارا می‌کند و مدارا کردن را دوست می‌دارد و در ازای آن چیزی را می‌دهد که در زمان درشتی نمودن، آن را نمی‌دهد».

از ابی أمامه آمده است که رسول الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيَرْضَاهُ،

۱ - صحیح البخاری: برقم ۳۲۰۹.

۲ - صحیح البخاری: برقم ۶۰۲۴.

۳ - سنن أبی داود: برقم ۴۸۰۹، صحیح.

وَيُعِينُ عَلَيْهِ مَا لَا يُعِينُ عَلَى الْعُنْفِ^۱. «الله عَزَّوَجَلَّ مدارا کردن را دوست داشته و از آن راضی می‌شود و در ازای آن چیزی را می‌رساند که در هنگام درشتی نمودن آن را نمی‌رساند».

زاری بنده‌اش، بسویش را دوست می‌دارد

یحیی بن ابی کثیر گفته است: ابو عبیده بن عبدالله بن مسعود برایم نوشت: أما بعد، من به تو هدایتِ عبدالله بن مسعود در نماز، عمل و سخنش را بیان می‌دارم و گفت: به رسول الله ﷺ جوامع الکلم^۲ داده شد، به ما آموزش می‌داد که وقتی در نماز می‌نشینیم چه بگوییم: «التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، سپس آنچه را که می‌خواهد بعد از آن طلب نماید و با کلماتی آسان و غیر طولانی در نشستن بسوی الله، برای رحمت و آمرزشش، رغبت پیدا نماید، می‌فرمود:

«أَحِبُّ أَنْ تَكُونَ مَسْأَلْتُكَمُ اللَّهُ حِينَ يَقْعُدُ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ وَيَقْضِي التَّحِيَّةَ، أَنْ يَقُولَ بَعْدَ ذَلِكَ: سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ غَيْرُكَ، اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَأَصْلِحْ لِي عَمَلِي، إِنَّكَ تَغْفِرُ الذُّنُوبَ لِمَنْ تَشَاءُ، وَأَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ، يَا غَفَّارُ اغْفِرْ لِي، يَا تَوَّابُ تُبْ عَلَيَّ، يَا رَحْمَنُ ارْحَمْنِي، يَا غَفُورُ اعْفُ عَنِّي، يَا رَعُوفُ ارْزُقْ بِي، يَا رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكَرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ، وَطَوَّقْنِي حُسْنَ عِبَادَتِكَ، يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ، يَا رَبِّ افْتَحْ لِي بَحْرَ الْخَيْرِ، وَاخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ، وَآتِنِي شَوْقًا إِلَى لِقَائِكَ مِنْ غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ، وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ، وَقِنِي السَّيِّئَاتِ، وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ فَقَدْ رَحِمْتَهُ، وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ، ثُمَّ مَ، كَانِ مِنْ دُعَائِكُمْ فَلْيَكُنْ فِي تَضَرُّعٍ وَإِخْلَاصٍ،

۱- المعجم الكبير للطبراني: ج ۷ / ص ۱۰۰، برقم ۷۳۵۰، صحيح.

۲- به معنی قرآن است و به معنی مطلبی است که الفاظ آن اندک بوده و دارای معانی زیاد باشد. (مترجم)

فَإِنَّهُ يُحِبُّ تَضَرُّعَ عَبْدِهِ إِلَيْهِ»^۱. «دوست دارم که خواسته هر کدام از الله بعد از گفتن تحیه این باشد که: پاک و منزّه هستی، هیچ عبادت شونده‌ی بر حقّی جز تو وجود ندارد، گناه مرا بپامرز! عمل مرا اصلاح بفرما! تو گناهان هر که را بخواهی می‌بخشی، تو بسیار آمرزنده و دائماً رحمت کننده می‌باشی، ای بسیار آمرزنده مرا بپامرز! ای بسیار رحمت کننده مرا رحمت کن! ای عفو کننده مرا عفو بفرما! ای بسیار مهربان به من مهربانی کن! ای پروردگار به من توفیق بده تا شکر نعمتی را که به من داده‌ای، بجا آورم، عبادت نیکت را برای من آسان بگردان، ای پروردگار! تمامی خیر را از تو می‌خواهم و از تمامی شر به تو پناه می‌برم، ای پروردگار! با خیر و سلامت برای من گشایش ایجاد بفرما! خاتمه‌ی [عمل] مرا خیر بفرما! شوق دیدنت را بدون بدبختی و زیان، به من عطا بفرما و آن را فتنه‌ای گمراه کننده قرار مده! مرا از بدی‌ها حفظ بفرما! تو رحمت کرده‌ای کسی را که از بدی‌ها تقوا پیشه کند و آن پیروزی بزرگ است، دعای شما همراه زاری و اخلاص باشد، بطور یقین [الله] زاری بدنه‌اش را بسویش دوست می‌دارد».

گشاده رو را دوست دارد

از ابوهریره رضی الله عنه آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ السَّهْلَ الطَّلِقَ»^۲. «الله تعالی گشاده رو را دوست می‌دارد».

جوان توبه کننده را دوست دارد

از انس بن مالک رضی الله عنه آمده است که فرستاده‌ی الله ﷻ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الشَّابَّ التَّائِبَ»^۳. «الله تعالی جوان توبه کننده دوست دارد».

۱- المعجم الكبير للطبراني: ج ۸، ص ۳۷۸، برقم ۹۷۹۹، فيه أبو عبيدة بن عبد الله لم يسمع من أبيه ولكنه كان من أعلم الناس بحديث أبيه أخذه عن أمه وعن أصحاب أبيه انظر التهذيب: ۳۴۹۵، فالحديث حسن.

۲- مسند الشهاب القضاعي برقم (۱۰۰۸)، والشعب: ۸۰۵۵-۸۰۵۶، مراسلاً وموصولاً المرسل أصح.

۳- التوبة لابن أبي الدنيا برقم: ۱۷۷، والإتحاف: ۵۰۶/۸ والمقاصد الحسنة للسخاوي: ج ۱، ص ۱۹۰، برقم ۲۴۱، حسن لغیره.

مؤمن کهنه پوش را دوست دارد

از ابوهریره رضی الله عنه آمده است که فرستاده‌ی الله ﷻ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ الْمُتَبَذَّلَ الَّذِي لَا يُبَالِي مَا لَبَسَ»^۱. «الله تعالی مؤمنی را که کهنه پوش است دوست دارد، کسی که زیاد به لباس‌هایش توجهی ندارد».

عطسه را دوست می‌دارد

ابوهریره رضی الله عنه آورده است که پیامبر ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ، وَيَكْرَهُ التَّثَاوُبَ، فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ، فَحَقَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يُشَمَّتَهُ، وَأَمَّا التَّثَاوُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَلْيُرِدْهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِذَا قَالَ هَا. ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ»^۲. «الله عطسه را دوست دارد و از خمیازه کراهت دارد، اگر کسی عطسه کرد و بعد از آن الله را حمد نمود، بر هر مسلمانی که آن را بشنود واجب است تا جواب او را بدهد، اما خمیازه و آن فقط از جانب شیطان است و هر کس توانست آن را رد کند، زیرا وقتی صدای دهانش در خمیازه می‌آید شیطان می‌خندد».

دوست دارد که بین فرزندان عدالت برقرار کنید

نعمان می‌گوید مادرش از پدرش بشیر خواست تا به او (نعمان) تعدادی درخت نخل بدهد و او این کار را انجام داد و گفت: چه کسی برای تو شهادت می‌دهد و [مادرش] گفت: پیامبر ﷺ. نزد پیامبر ﷺ آمد و ماجرا را برای وی ذکر نمود و پیام‌آور الله ﷻ به او فرمود: «أَلَيْكَ وَلَدٌ غَيْرُهُ؟» «آیا به غیر از او فرزند دیگری داری؟». گفت: بله. پیامبر ﷺ فرمود: «فَأَعْطَيْتَهُمْ كَمَا أُعْطِيَتْهُ». «هر چیزی که به او عطا کردی آیا به دیگر [فرزندان] نیز عطا

۱- الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع للخطيب البغدادي برقم: ۲۰۴، والشعب: ۶۱۷۵-۶۱۷۶، والترغيب:

۱۰۸/۳ والإتحاف: ۳۵۲/۹ وفيه انقطاع.

۲- صحيح البخاری برقم: ۶۲۲۳.

کردی؟». گفت: خیر. فرمود: «لَيْسَ مِثْلِي يَشْهَدُ عَلَى مِثْلٍ هَذَا إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ أَنْفُسِكُمْ»^۱. «هیچ کس به مانند من برای چنین چیزی گواهی نمی‌دهد. الله تعالی دوست دارد که بین فرزندانان عدالت برقرار کنید، همان‌گونه که دوست دارد بین خودتان، عدالت برقرار کنید».

الله عمل کننده‌ای که عملش را نیکو گرداند، دوست دارد

عاصم بن کلیب جرمی از پدرش روایت می‌کند: او همراه پدرش بدنبال جنازه‌ای رفتند و او پسر بچه‌ای بود که عاقل بود و پیامبر ﷺ آن را دید و پیامبر ﷺ فرمود: «يُحِبُّ اللَّهُ لِلْعَامِلِ إِذَا عَمِلَ أَنْ يُحْسِنَ»^۲. «الله عمل کننده‌ای که عملش را نیکو گرداند دوست می‌دارد».

حمد کردن^۳ را دوست دارد

از اسود بن سریع آمده است که گفت: گفتم ای فرستاده‌ی الله! آیا حمدهایی را که با آنها، پروردگارم تبارک و تعالی را حمد کرده‌ام برای بازگو کنم فرمود: «أَمَّا إِنَّ رَبَّكَ وَجَّكَ يُحِبُّ الْحَمْدَ»^۴. «همانا پروردگارت ﷻ حمد کردن را دوست می‌دارد».

مدح کردن را دوست می‌دارد

از عبدالرحمن بن ابی‌بکره آمده است که اسود بن سریع گفت: نزد فرستاده‌ی الله ﷺ

۱- سنن الدارقطنی: ۴۲/۳ برقم ۳۰۰۷، ود ۳۵۴۴، ون ۲۶۲/۶ وبنحوه خ ۲۰۶/۳ وم الهبات ۱۳، حسن لغیره.

۲- المعجم الكبير للطبراني: ج ۱۴ / ص ۸۱، برقم ۱۵۷۷۸، والشعب ۵۳۱۵، والصحيحة ۱۱۱۳، وصحيح الجامع: ۱۸۹۱، وطب ۲۰۰/۱۹ صحيح لغیره.

۳- فرق معنی کلمه حمد با شکر این است که حمد تنها به زبان و دل است ولی شکر، برای تشکر عملی را نیز دربر می‌گیرد.

۴- مسند أحمد: برقم ۱۵۹۹۱، صحيح.

رسیدم و گفتم: ای رسول الله! من پروردگارم تبارک و تعالی را حمد گفته و مدحش نمودم [و همچنین] تو را، رسول الله ﷺ فرمود: «أَمَّا إِنَّ رَبَّكَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُحِبُّ الْمَدْحَ هَاتِ مَا امْتَدَحْتَ بِهِ رَبَّكَ». «پروردگارت تبارک و تعالی مدح کردن [ش] را دوست می‌دارد، آنچه با آن پروردگارت را مدح نموده‌ای بیان کن». گفت: شروع به بازگو کردن نمودم که مردی آمد که سری تاس و گندم‌گون بود، اجازه خواست. رسول الله ﷺ از من خواست تا به خاطر وی ساکت شوم، ابن سلمه برای ما توصیف نمود چگونه از او خواست تا ساکت شود. گفت: همان گونه که با گربه رفتار می‌شود، سپس آن مرد آمد و مدت زمانی صحبت نمود و بعد از آن رفت، سپس دوباره شروع به بازگو نمودن کردم و بعد او برگشت و رسول الله ﷺ از من خواست تا ساکت شوم -و آن را نیز توصیف نمود- گفتم: ای رسول الله! کسی که به خاطر او مرا ساکت می‌کردی که بود؟ فرمود: «هَذَا رَجُلٌ لَا يُحِبُّ الْبَاطِلَ، هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ»^۱. «این مردی است که باطل را دوست ندارد، او عمر بن خطاب است».

وتر^۲ را دوست می‌دارد

از ابوهریره رضی الله عنه روایتی آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: «لِلَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اسْمًا، مِائَةٌ إِلَّا وَاحِدًا، لَا يَحْفَظُهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَهُوَ وَتَرٌ يُحِبُّ الْوَتَرَ»^۳. «الله نود و نه اسم دارد، در واقع صد اسم یکی کم‌تر، کسی آنها را حفظ کند، داخل بهشت می‌شود و او (الله) فرد است و فرد را دوست دارد».

۱- مسند أحمد: برقم ۱۵۹۹۵، حسن.

شیخ آلبنانی رحمته الله می‌گوید که این حدیث با این داستان ضعیف است؛ اما بصورت مختصر، با این الفاظ حسن است: «عن الأسود بن سریع رضی الله عنه قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي مَدَحْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ بِمَحَامِدٍ قَالَ: (أَمَّا إِنَّ رَبَّكَ يُحِبُّ الْحَمْدَ) ولم يَزِدْهُ عَلَى ذَلِكَ». نکا: الأدب المفرد للإمام البخاري، حديث (۸۵۹). [مُصحح]

۲- وتر به معنی اعداد فرد از هر چیز است، ۱ و ۳ و ۵ و ... (مترجم)

۳- صحیح البخاری: برقم ۶۴۱۰.

علی ﷺ گفت: [نماز] وتر مانند [نمازهای] واجب، واجب نمی‌باشد ولی فرستاده‌ی الله ﷺ آن را سنت قرار داده و فرمود: «إِنَّ اللَّهَ وَتَرٍ يُحِبُّ الْوِتْرَ فَأَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ»^۱. «الله وتر است و وتر را دوست می‌دارد پس ای اهل قرآن [نماز] وتر بجا بیاورید».

زیبایی را دوست می‌دارد

عبدالله بن مسعود ﷺ گفته است که پیامبر ﷺ فرمود: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ». «وارد بهشت نمی‌شود کسی که ذره‌ای تکبر داشته باشد». مردی گفت: فردی وجود دارد که دوست دارد لباسش و پاپوشش زیبا باشد [حکم آن چیست]. فرمود: «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبَرُ بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ»^۲. «الله زیباست و زیبایی را دوست می‌دارد، تکبر آن است که حق را قبول نکنی و مردم را خوار بشماری».

بنده‌ای را دوست دارد که پرهیزکار بوده و قناعت داشته باشد و خودنمایی نکند

عامر بن سعد گفت: سعد ابن ابی وقاص ﷺ بر روی شترش بود و پسرش عمر آمد وقتی سعد ﷺ او را دید گفت: از شرّ این سوارکار به الله پناه می‌برم و پایین آمد، به او گفت: آیا از شترت پایین آمدی و گوسفندان [را رها کردی] و مردم را در حالی که برای صاحب شدن چیزی با یکدیگر نزاع می‌کنند ترک کردی؟ سعد ﷺ بر سینه‌ی او زد و گفت: ساکت شو! شنیدم که فرستاده‌ی الله ﷺ فرموده است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْغَنِيَّ الْحَفِيَّ»^۳. «الله بنده‌ای را که پرهیزکار بوده و قناعت نفس داشته باشد و خودنمایی نکند را دوست می‌دارد».

۱ - سنن الترمذی: برقم ۴۵۵، حدیث حسن.

۲ - صحیح مسلم: برقم ۲۷۵.

۳ - صحیح مسلم: برقم ۷۶۲۱.

الله تعالی غیرت و بزرگمنشی را دوست می‌دارد

جابر بن عتیک رضی الله عنه آورده است که پیام‌آور الله صلی الله علیه و آله می‌فرمود: «مِنَ الْغَيْرَةِ مَا يُحِبُّ اللَّهُ وَمِنْهَا مَا يُبْغِضُ اللَّهُ فَأَمَّا الَّتِي يُحِبُّهَا اللَّهُ فَالْغَيْرَةُ فِي الرَّيَّةِ وَأَمَّا الْغَيْرَةُ الَّتِي يُبْغِضُهَا اللَّهُ فَالْغَيْرَةُ فِي غَيْرِ رِيَّةٍ وَإِنَّ مِنَ الْخِيَلَاءِ مَا يُبْغِضُ اللَّهُ وَمِنْهَا مَا يُحِبُّ اللَّهُ فَأَمَّا الْخِيَلَاءُ الَّتِي يُحِبُّ اللَّهُ فَاخْتِيَالُ الرَّجُلِ نَفْسَهُ عِنْدَ الْقِتَالِ وَاخْتِيَالُهُ عِنْدَ الصَّدَقَةِ وَأَمَّا الَّتِي يُبْغِضُ اللَّهُ فَاخْتِيَالُهُ فِي الْبَغْيِ»^۱. «قسمتی از غیرت است که الله دوست داشته و قسمتی که از آن بدش می‌آید، آن قسمتی که الله دوست دارد غیرت در مسائل نامشروع است و غیرتی که الله به آن بغض دارد، غیرت در مسائل مشروع است، در مورد بزرگ منشی قسمتی از آن را الله نسبت به آن بغض دارد و قسمتی از آن است که الله آن را دوست می‌دارد، بزرگ منشی مرد هنگام جهاد و بزرگ منشی وی هنگام صدقه، بزرگ منشی است که الله آن را دوست دارد و آن قسمتی که الله نسبت به آن بغض دارد بزرگ منشی هنگام سرکشی است».

حیاء و پوشش را دوست می‌دارد

یعلی گفته است: رسول الله صلی الله علیه و آله مردی را دید که در مکانی باز، بدون ازار، غسل می‌کرد، از منبر بالا رفته و الله را حمد گفته و او را ستایش نمود، سپس فرمود: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَيٌّ سِتِيرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَرْ»^۲. «الله عَزَّ وَجَلَّ با حیاء و پوشاننده است و حیاء و پوشش را دوست می‌دارد، اگر کسی از شما غسل نمود باید خودش را بپوشاند».

پوشش را دوست می‌دارد

از عکرمه آمده است که عده‌ای از اهل عراق گفتند: ای ابن عباس: نظر تو درباره‌ی این آیه که به آن امر شده‌ایم تا آن را انجام دهیم و کسی به آن عمل نمی‌کند چیست؟ الله عَزَّ وَجَلَّ می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتُذِنَكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ

۱- سنن أبی داود: برقم ۲۶۶۱، حسن.

۲- سنن أبی داود: برقم ۴۰۱۴، صحیح.

يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ الظَّهِيرَةِ وَمِن بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوْفُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾ [النور: ٥٨]. ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، ملک یمیتان و کسانی که به سن بلوغ نرسیده‌اند [برای داخل] شدن، سه بار از شما اجازه بگیرند، قبل از نماز صبح و هنگامی که در ظهر لباستان را بیرون می‌آورید و بعد از نماز عشاء، [این] سه وقت برایتان [زمان خلوت است، و به غیر از این اوقات بر شما و آنان اجباری نیست، [زیرا] آنان در اطراف شما در رفت و آمد هستند». -قرائت نمود تارسید به- ﴿عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ابن عباس رضی الله عنهما گفت: الله بسیار بردبار و دائماً رحمت کننده بوده و پوشش را دوست می‌دارد، این در حالی است که مردم برای خانه‌های خود پوشش و پرده ندارند، و چه بسیار می‌شود که خادم یا فرزند یا یتیم مرد و یا مردی بر اهلش وارد می‌شود، از همین رو الله به آنان امر فرمود: تا در این سه زمان خلوت، [کسانی که در قبل ذکر شد] برای داخل شدن باید اجازه بگیرند و الله برای آنها پوشش و خیر را برگزیده است، ولی احدی را ندیدم که به آن عمل کند^۱.

الله آسان‌گیری در تجارت را دوست می‌دارد

از ابی هریره رضی الله عنه آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ سَمْحَ الْبَيْعِ سَمْحَ الشِّرَاءِ سَمْحَ الْقَضَاءِ»^۲. «الله آسان‌گیری در فروختن، آسان‌گیری در خریدن و آسان‌گیری در قضاوت را دوست می‌دارد».

۱- سنن ابی داود برقم: ۵۱۹۴، حسن.

۲- سنن الترمذی: برقم ۱۳۶۸، والمستدرک للحاکم: برقم (۲۳۳۸)، والصحیحة: ۸۸۹؛ و ترغیب: ۵۶۳/۲ و صحیح الجامع: ۱۸۸۸ صحیح.

هر قلب غمگینی را دوست می‌دارد

ابی‌درداء رضی الله عنه آورده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ»^۱.
«الله هر قلب اندوهگینی را دوست می‌دارد».

امور با منزلت را دوست دارد

از حسین بن علی رضی الله عنهما آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَعَالِيَ الْأُمُورِ وَأَشْرَافَهَا، وَيَكْرَهُ سَفَاسِفَهَا»^۲. «الله امور با منزلت و بزرگواری را دوست می‌دارد و از آن [اموری] که استوار نیستند، کراهت دارد».

بی‌صدا بودن [مردم] را در سه حالت دوست دارد

زید بن ارقم رضی الله عنه از پیامبر ﷺ روایت می‌کند که فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يَكْرَهُ الصَّمْتَ عِنْدَ ثَلَاثَ: عِنْدَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَعِنْدَ الرَّحْفِ وَعِنْدَ الْجِنَازَةِ»^۱. «الله ﷻ ساکت بودن در سه

۱ - المستدرک للحاکم: برقم ۷۸۸۴ و شعب الإیمان للبيهقي: برقم ۹۰۴.

روی بسنادین فی الشعب الثانی منها رجاله رجال الصحيح وقال عنه فی الشعب: وهذا إسناد أصح ۱ هـ لكن فيه ضمرة بن حبيب هل سمع من أبي الدرداء علماً أنه مات سنة ۱۳۰ هـ حسب ما ذكر ابن حبان وأبو الدرداء مات سنة ۳۲ هـ وقال الحافظ في التهذيب: روی عن شداد بن أوس وأبي أمانة الباهلي وعوف بن مالك وعبد الرحمن بن عمرو السلمي - وغيرهم وهو ثقة باتفاق، وذكر له البخاري أثراً من روايته عن أبي الدرداء - ووصله ابن المبارك - عن ضمرة بن حبيب عن أبي الدرداء التهذيب ۴/۵۹ - ۶۰ ولم يذكروا عنه أنه أرسل عن أحد من الصحابة علماً أن من الرواة عن ضمرة هلال بن يساف وقد أدرك كثيراً من الصحابة الحسن بن علي وما بعده ومات قبل ضمرة بكثير

فما المانع أن يكون ضمرة من المعمرين وقد سمع من أبي الدرداء في الشام ۱۴ طالما أنه لم يتهم بتدليس أو إرسال فالحديث عندي حسن.

ولم يطلع الألباني على الطريق الثاني: معاوية بن صالح عن ضمرة ومن ثم فقد حكم على الحديث بالضعف الشديد في ضعيفته ۴۸۳ وضعفه فقط في ضعيف الجامع ۱۱۷۲۳!!

۲ - المعجم الكبير للطبراني: ج ۳، ص ۲۱۴، برقم ۲۸۲۶، والشهاب: ۱۰۷۷، و صحيح الجامع: ۱۸۹۰، والإتحاف ۱۷۴/۸ والصحيح: ۱۳۷۸، صحيح.

حالت را دوست می‌دارد: هنگام تلاوت قرآن و هنگام یورش بردن در جهاد و هنگام تشیع جنازه».

شخص پیشه‌ور را دوست می‌دارد

از ابن عمر رضی الله عنهما آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْتَزِفَ»^۱. «الله پیشه‌ور را دوست می‌دارد».

شکر کنندگان را دوست می‌دارد

معاذ بن جبل رضی الله عنه گفت: نزد فرستاده‌ی الله ﷺ رفتم و رسول الله ﷺ ایستاده بود و نماز می‌خواند، آنقدر ایستاد تا صبح شد، به سجده رفت، [آنقدر سجده‌اش طول کشید] که پنداشتم، قبض روح شده است، به من نگاه کرد و فرمود: «يَا مُعَاذُ، رَأَيْتَ؟» «ای معاذ دیدی؟» گفتم: بله، دیدم که سجده‌ای بُردی که پنداشتم قبض روح شده‌ای، فرمود: «تَدْرِي لِمَ ذَاكَ». «می‌دانی برای چه بود؟» گفتم: الله و فرستاده‌اش آگاه‌ترند فرمود: «إِنِّي صَلَّيْتُ مَا كَتَبَ لِي رَبِّي، وَأَتَانِي رَبِّي». «من نمازی را خواندم که آن را پروردگارم، برای من واجب گردانیده بود و پروردگار من آن را به من عطا فرموده بود»، [الله به من] فرمود: «يَا مُحَمَّدُ، مَا أَفْعَلُ بِأَمَّتِكَ». «ای محمد با امت چه کار کنم؟». گفتم: «رَبِّي أَنْتَ أَعْلَمُ». «پروردگارم تو داناتر هستی». و آن [جمله] را سه یا چهار بار تکرار نمود، و در آخر فرمود: «مَا أَفْعَلُ بِأَمَّتِكَ». «با امت چه کار کنم؟»، گفتم: «أَنْتَ أَعْلَمُ يَا رَبِّ». «ای پروردگار تو عالم‌تر هستی». فرمود: «إِنِّي لَا أُحْزِنُكَ فِي أَمَّتِكَ». «تو را درباره‌ی امت غمگین نمی‌کنم».

۱ - المعجم الكبير للطبراني: ج ۵ / ص ۱۵۰، برقم ۴۹۸۷، حسن لغیره.

۲ - المعجم الكبير للطبراني: ج ۱۰، ص ۴۴۷، برقم ۱۳۰۲۲، وإصلاح المال: ج ۱، ص ۲۱۱، برقم ۲۰۵، عن أبي سعيد حسن لغیره.

«فَسَجَدْتُ لِرَبِّي، وَرَبُّكَ شَاكِرٌ يُحِبُّ الشَّاكِرِينَ»^۱. «پس بر پروردگارم سجده [ی شکر] کردم و پروردگار تو شکرگذار است، و شکر کنندگان را دوست می‌دارد».

عطر را دوست می‌دارد

صالح بن ابی حسان می‌گوید: شنیدم سعید بن مسیب می‌گفت: الله خوشبو است و خوشبویی را دوست می‌دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست می‌دارد، با کرم است و کرامت را دوست می‌دارد، بخشنده است و بخشندگی را دوست می‌دارد، نظافت کنید و زباله‌ها را در اطراف خودتان به حال خود رها نکنید و به یهودیان تشابه پیدا نکنید. گفت: آن را برای مهاجر بن مسمار بازگو کردم و او گفت: این حدیث را از عامر بن سعد بن ابی وقاص از پدرش از پیامبر ﷺ شنیدم، مگر آن که وی فرمود: «نَظَّفُوا أَفْنِيَتَكُمْ»^۲. «اطراف خانه‌ی خودتان را پاکیزه گردانید».

دوست می‌دارد اثر نعمت بخشیدن به بنده‌اش را ببیند

از عمرو بن شعیب از پدرش از پدر بزرگش آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ»^۳. «الله دوست می‌دارد تا اثر نعمتش بر بنده - اش دیده شود».

از عمرو بن شعیب از پدرش از پدر بزرگش آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «كُلُوا وَاشْرَبُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ مَخِيلَةٍ وَلَا سَرَفٍ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تَرَى

۱- المعجم الكبير للطبراني: ج ۱۵، ص ۱۳، برقم ۱۶۶۲۵، وتعظيم قدر الصلاة لمحمد بن نصر المروزي برقم ۲۱۱، وفيه انقطاع.

۲- سنن الترمذی: ۳۰۲۹، حسن لغیره وجامع الأصول: ۷۶۶/۴، وحسنه وبنحوه الدولابی: ۱۶/۲ والإتحاف: ۳۱۱/۲ وعدی: ۲۹۲/۵.

۳- سنن الترمذی: برقم ۳۰۵۱، صحیح.

نِعْمَتُهُ عَلَى عَبْدِهِ»^۱. «بخورید و بنوشید و صدقه بدهید و بدون بزرگ منشی و اسراف لباس بپوشید! الله دوست دارد نعمتی که به بنده‌اش بخشیده است، دیده شود».

نیکوکاران پرهیزکار و غیر خودنما را دوست می‌دارد

عمر بن خطاب رضی الله عنه روزی بسوی مسجد رسول الله ﷺ رفت و معاذ بن جبل را یافت، بطوری که او در کنار قبر رسول الله ﷺ نشسته بود و گریه می‌نمود، [عمر رضی الله عنه] گفت: چه چیز تو را به گریه انداخته است؟ گفت: برای این گریه می‌کنم که چیزی را از رسول الله ﷺ شنیدم و می‌فرمود: «إِنَّ يَسِيرَ الرَّيَاءِ شِرْكٌ وَإِنَّ مَنْ عَادَى لِلَّهِ وَلِيًّا فَقَدْ بَارَزَ اللَّهَ بِالْمُحَارَبَةِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْأَبْرَارَ الْأَتْقِيَاءَ الْأَخْفِيَاءَ الَّذِينَ إِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا وَإِنْ حَضَرُوا لَمْ يُدْعَوْا وَلَمْ يُعْرَفُوا؛ قُلُوبُهُمْ مَصَابِيحُ الْهُدَى يَخْرُجُونَ مِنْ كُلِّ غَبْرَاءٍ مُظْلِمَةٍ»^۲. «کمترین ریا شرک است، و هرکس که با دوست الله دشمنی و عداوت نماید، در حقیقت با الله وارد جنگ شده است، الله نیکوکاران پرهیزکار و غیرخودنما را دوست می‌دارد، کسانی که وقتی غائب هستند، کسی سراغ شان را نمی‌گیرد و وقتی حاضر اند، دعوت نمی‌گردند، و کسی هم آنها را نمی‌شناسد. و قلب‌های آنها همانند چراغ‌های هدایت و رهنمایی است. و آنها از هر بلای تاریکی خارج می‌شوند».

بنده‌ی مؤمنی که فقیر است ولی عفاف دارد را دوست می‌دارد

از عمران بن حصین آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ الْفَقِيرَ الْمُتَعَفِّفَ أَبَا الْعِيَالِ»^۳. «الله بنده‌اش که مؤمن بوده و فقیر و با عفاف و عیالوار است را دوست دارد».

۱ - مسند احمد برقم ۶۸۷۹، صحیح.

۲ - سنن ابن ماجه: برقم ۴۱۲۴، حسن لغیره.

۳ - سنن ابن ماجه: برقم ۴۲۶۰، ضعیف.

دوست می‌دارد اگر عملی انجام شد، به کمال برسد

عایشه رضی الله عنها آورده است که پیام‌آور الله صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتْقِنَهُ»^۱. «الله دوست می‌دارد که اگر شما عملی انجام دادید، آن را به کمال برسانید».

عاصم بن کلب از پدرش روایت می‌کند: او همراه پدرش بسوی جنازه‌ای رفتند که پیامبر صلی الله علیه و آله آن را دیده بود و من کودکی عاقل بودم، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «يُحِبُّ اللَّهُ الْعَامِلَ إِذَا عَمِلَ أَنْ يُتْقِنَ». «الله عمل کننده‌ای را دوست می‌دارد که عمل خود را به کمال برساند». طبرانی آن در الکبیر ذکر کرده است^۲.

دادخواهان و غمگینان را دوست می‌دارد

انس رضی الله عنه گفته است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كِفَاعِلِهِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ إِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ»^۳. «راهنمایی کننده به کار خیر مانند انجام دهنده‌ی آن است [ثواب انجام دهنده را می‌برد بدون آن که از ثواب انجام دهنده ذره‌ای کاسته شود] و الله فریاد رسیِ دلسوختگان و درماندگان را دوست دارد».

قربانی نمودن را دوست می‌دارد

اسود بن هلال گفته است: با شترهایم به مدینه رسیدم، گفتم: وارد مسجد بشوم و وقتی داخل شدم دیدم عمر بن خطاب رضی الله عنه خطبه می‌گفت و او می‌گفت: ای اهل مدینه! حج کنید و قربانی نمایید، الله قربانی کردن را دوست می‌دارد، بسوی شترهایم برگشتم و

۱ - مجمع: ۹۸/۴ والصحيحه: ۱۱۱۳، ومطالب: ۱۲۷۵، والشعب: ۵۳۱۲-۵۳۱۴، وصحيح الجامع: ۱۸۸۰، صحيح لغيره.

۲ - المعجم الكبير للطبراني: ج ۱۴، ص ۸۱، برقم: ۱۵۷۷۸ وفيه ضعف.

۳ - مسند البزار: ۱-۱۴، ج ۷، ص ۲۰۸، برقم ۷۵۲۱، والحوائج: ۲۷-۲۸، والفيض: ۱۸۶۳، حسن.

دیدم هر مردی شتری را در آغوش گرفته است و عمره ﷺ آمده و به آنها نگاه کرد و گفت: این شترهای مردی مهاجر است.^۱

احسان را دوست دارد

شداد بن اوس می‌گوید: دو چیز را از رسول الله ﷺ به خاطر سپردم، فرمود: «إِنَّ اللَّهَ مُحْسِنٌ يُحِبُّ الْإِحْسَانَ إِلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلِيُحَدِّثْ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، وَلِيُرِخَ ذَبِيحَتَهُ»^۲ «الله نیکوکار است و نیکوکاری به هر چیز را دوست می‌دارد، اگر کشتید به نیکوترین شکل بکشید و اگر ذبح نمودید به نیکوترین شکل ذبح کنید، چاقوی خود را تیز کنید و ذبیحه را راحت [بکشید].»

سه چیز را دوست دارد و نسبت به سه چیز بغض دارد

از ابوذر رضی الله عنه آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ ﷻ يُحِبُّ ثَلَاثَةً وَيُبْغِضُ ثَلَاثَةً يُبْغِضُ الشَّيْخَ الزَّانِيَ وَالْفَقِيرَ الْمُخْتَالَ وَالْمُكْثِرَ الْبَخِيلَ وَيُحِبُّ ثَلَاثَةً رَجُلٌ كَانَ فِي كَتِيبَةٍ فَكَرَّرَ يَحْيِيهِمْ حَتَّى قُتِلَ أَوْ يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَرَجُلٌ كَانَ فِي قَوْمٍ فَأَذْلَجُوا فَتَزَلُّوا مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ وَكَانَ النَّوْمُ أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِمَّا يُعَدُّ بِهِ فَنَامُوا وَقَامَ يَتْلُو آيَاتِي وَيَتَمَلَّقُنِي وَرَجُلٌ كَانَ فِي قَوْمٍ فَأَتَاهُمْ رَجُلٌ يَسْأَلُهُمْ بِقَرَابَةٍ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَهُ فَيَحْلُوا عَنْهُ وَخَلَفَ بِأَعْقَابِهِمْ فَأَعْطَاهُ حَيْثُ لَا يَرَاهُ إِلَّا اللَّهُ وَمَنْ أَعْطَاهُ»^۳. «الله ﷻ سه نفر را دوست می‌دارد و نسبت به سه نفر بغض می‌ورزد: نسبت به پیر زناکار، فقیر متکبر، و ثروتمند بخیل بغض دارد و سه چیز را دوست می‌دارد، مردی که در لشکری است و شجاعانه برای حمایت از [لشکر] حمله می‌برد تا این که کشته شود و یا الله برایش گشایشی نماید و مردی که در بین قومی است که آخر شب بیرون رفته و خواب برایشان شیرین‌تر از آن چیزی است که از آن عدول می‌کنند و

۱- مصنف عبد الرزاق مشکل: ج ۴، ص ۱۰۸، برقم ۸۱۶۵، حسن موقوف.

۲- مصنف عبد الرزاق مشکل: ج ۴، ص ۱۸۰، برقم ۸۶۰۴ و مسلم: برقم ۵۱۶۷ بلفظ مقارب صحیح.

۳- مسند أحمد: برقم ۲۱۹۶۴ صحیح.

خوابیده و بیدار می‌شوند و آیات مرا تلاوت می‌کنند و مرا مدح می‌نمایند و مردی که بین قومی است و کسی نزد آنها می‌آید از آنها به خاطر خویشاوندی که با او دارند طلب می‌نماید و [آن قوم بخشش خود را] از وی دریغ می‌دارند و او بدنبال وی رفته و به نحوی به وی عطا می‌کند که هیچ کس، غیر از الله و عطا کننده آن را نمی‌بینند».

از مطرف بن عبدالله بن شخیر آمده است که از طرف ابوذر رضی الله عنه به من حدیثی رسید و به همین جهت دوست داشتم تا او را ببینم و او را دیدم، به او گفتم: ای ابوذر! از تو حدیثی شنیدم و دوست داشتم تا تو را ببینم و از تو درباره‌ی آن سوال کنم. گفت: مرا دیدی، پس سوال خودت را بپرس! گفت: گفتم: به من رسیده است که تو گفتی که از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیده‌ای: «ثَلَاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ ﷻ وَثَلَاثَةٌ يُبْغِضُهُمُ اللَّهُ ﷻ» «الله ﷻ سه نفر را دوست می‌دارد و الله ﷻ نسبت به سه نفر بغض می‌ورزد». گفت: بله، چه چیزی باعث شود تا درباره‌ی دوستم محمد صلی الله علیه و آله دروغ بگویم، سه چیز را گفت. گفت: گفتم: آن سه دسته که الله ﷻ آنان را دوست دارد چه کسانی هستند؟ گفت: مردی که در راه الله جهاد می‌کند و دشمن را دیده و مجاهد گونه و با حساب با آنها می‌جنگد تا کشته شود و شما در کتاب الله ﷻ می‌بینید: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا» [الصف: ۴]. و مردی که همسایه‌اش را آزار می‌دهد و آن همسایه در برابر آزارش صبر پیشه می‌سازد و با حساب رفتار می‌کند تا این که الله برایش مرگ و زندگی را کفایت کند و مردی که همراه قومی است که می‌روند تا این که نخوابیدن برایشان سنگین شده و در آخر شب اتراق می‌کنند و آن مرد برمی‌خیزد و وضوء گرفته و نماز می‌خواند. گفت: گفتم: آن سه دسته که الله نسبت به آنها بغض می‌ورزد چه کسانی هستند؟ گفت: فخر کننده‌ی پر مدعا و شما در کتاب الله ﷻ می‌یابید: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ» [لقمان: ۱۸]. ترجمه: «الله هر فخر فروش پر مدعا را دوست نمی‌دارد». و انسان بخیل منت گذارنده و تاجر و کاسب بسیار قسم خورنده. گفت: گفتم: ای ابوذر! مال چیست؟ گفت: قسمتی از آن برای ماست و برای حمایت ما یعنی گروهی از گوسفندان که راحت بدست می‌آیند. گفت: گفتم:

درباره‌ی این نپرسیدم و فقط درباره‌ی مال بی سرو صدا پرسیدم. گفت: صبح می‌کنیم که شب نمی‌شود و شب می‌کنیم که صبح نمی‌شود. گفت: گفتم: ای ابوذر! چه چیز بین تو برادرانت در قریش است؟ گفت: قسم به الله چیزی از دنیا از آنان نخواسته و چیزی درباره‌ی دین الله تبارک و تعالی از آنان نمی‌پرسم تا زمانی که الله و فرستاده‌اش را ملاقات کنم، و سه بار این را گفت.^۱

چهار صحابی من را دوست دارد

از ابن بُریده از پدرش آمده است که فرستاده‌ی الله فرمود: «إِنَّ اللَّهَ ﷻ يُحِبُّ مِنْ أَصْحَابِي أَرْبَعَةً أَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ وَأَمَرَنِي أَنْ أُحِبَّهُمْ». «الله ﷻ چهار صحابی مرا دوست می‌دارد، به من خبر داده‌است که آنان را دوست می‌دارد و به من امر فرموده است تا آنان را دوست داشته باشم». گفتند: آنها چه کسانی هستند ای رسول الله؟ فرمود: «إِنَّ عَلِيًّا مِنْهُمْ وَأَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيُّ وَسَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَالْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ الْكِنْدِيُّ»^۲. «علی از آنهاست و ابوذر غفاری و سلمان فارسی و مقداد بن اسود کندی».

عفو نمودن را دوست دارد

ابو ماجد تیمی گفته است: مردی نزد عبدالله آمد و ماجرای را بیان نمود و شروع کرد به حدیث آوردن از فرستاده‌ی الله ﷺ، گفت: اولین مردی که از اسلام و یا از مسلمین خارج شد، مردی بود که نزد پیامبر ﷺ آمد و گفته شد: ای رسول الله! این [مرد] دزدی کرده است. صورت رسول الله ﷺ مانند اخگری آتش شد و بعضی از آنها گفتند: ای رسول الله! درباره‌ی تو چه می‌گویند، فرمود: «وَمَا يَمْنَعُنِي وَأَنْتُمْ أَعْوَانُ الشَّيْطَانِ عَلَى

۱- مسند احمد: برقم ۲۲۱۵۱، صحیح.

۲- مسند احمد: برقم ۲۳۶۷۰ حسن.

اما شیخ آل‌بانی و شیخ شعبی ارنؤوط - محقق مسند احمد- آن را ضعیف گفته اند. نکا: سلسلة الأحادیث

الضعيفة والموضوعة، آل‌بانی، ح(۲۱۷۱)، و مسند احمد، ح(۲۲۹۶۸) تحقیق: شعبی ارنؤوط. [مصحح]

صَاحِبِکُمْ وَاللَّهُ عَفُوٌّ يُحِبُّ الْعَفْوَ وَلَا يَنْبَغِي لِوَالِي أَمْرٍ أَنْ يُؤْتَى بِحَدٍّ إِلَّا أَقَامَهُ». «چه چیز مرا منع می‌کند؟ و شما برای همنشینان یاوران شیطان هستید، الله عفو کننده است و عفو کردن را دوست می‌دارد و شایسته‌ی ولی امر نیست که حدی را به اجرا در آورد مگر آن که آن را برپا دارد». سپس قرائت فرمود: ﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^۱. ترجمه: «و عفو کنند و ببخشند، آیا دوست ندارید الله شما را بیامرزد و الله بسیار آمرزنده و دائماً رحمت کننده است».

کرامت را دوست دارد

از سهل بن سعد آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ، وَمَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ، وَيُبْغِضُ سَفْسَافَهَا»^۲. «الله کریم است و کرامت و اخلاق والا را دوست می‌دارد، و نسبت به [اخلاق] بی‌مقدار بغض می‌ورزد».

با حیاء و با عفاف و بردبار را دوست می‌دارد

میمون بن ابو شیبب گفته است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيَّ الْعَفِيفَ الْحَلِيمَ، وَيُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيءَ السَّائِلَ الْمُلْحِفَ». «الله [شخص] با حیاء و با عفت و بردبار را دوست می‌دارد و نسبت به ناسزاگوی بددهن بدزبان و گدایی‌کننده‌ی قسم خورنده بغض دارد»^۳.

۱ - مسند احمد: برقم ۴۰۵۷ حسن لغیره.

۲ - المستدرک للحاکم: برقم ۱۵۲، ومصنف عبد الرزاق مشکل: ج ۸، ص ۴۳۵، برقم ۲۰۱۵۱، والسنن الکبری للبیهقی وفي ذیلہ الجوهر النقی: ج ۱۰، ص ۱۹۱، برقم ۲۱۳۰۰، صحیح.

۳ - مصنف ابن أبی شیبہ مرقم ومشکل: ج ۹، ص ۸۱، برقم ۲۵۳۳۶، صحیح لغیره.

الله دوست دارد به چیزهایی که او اجازه داده است، عمل شود

ابن عمر رضی الله عنهما گفته است: فرستاده‌ی الله ﷻ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخْصُهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ تُؤْتَى مَعْصِيَتُهُ»^۱. «الله دوست دارد که به چیزهایی که او اجازه داده است، عمل شود همان گونه که کراهت دارد که به نافرمانی‌اش عمل شود».

عمرو بن شرحبیل می‌گوید: عبدالله رضی الله عنه گفت: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُقْبَلَ رُخْصُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ»^۲. «الله دوست می‌دارد که به چیزهایی که او اجازه داده است، عمل شود همان گونه که دوست دارد خواسته‌هایش انجام شود».

عبد الله رضی الله عنه گفته است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخْصُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ»^۳. «الله دوست می‌دارد که به چیزهایی که او اجازه داده است، عمل شود همان گونه که دوست دارد، خواسته‌هایش انجام شود».

ابن عمر رضی الله عنهما گفته است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى مَيَاسِرُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ»^۴. «الله دوست می‌دارد که به آسان‌گیری‌هاش عمل شود همان گونه که دوست دارد، خواسته‌هایش انجام پذیرد».

سفیان از پدرش آورده است: مرد سوارکاری را نزد عبدالرحمن ذکر نمودم، گفت: ابن عباس رضی الله عنهما گفته است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى مَيَاسِرُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ»^۵. «الله دوست می‌دارد که به آسان‌گیری‌هاش عمل شود همان گونه که دوست دارد، خواسته‌هایش انجام گیرد».

عامر بن شعبی گفته است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ بِرُخْصِهِ كَمَا يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ

۱- مسند احمد: برقم ۶۰۰۴، صحیح.

۲- مصنف ابن ابی شیبہ مرقم و مشکل: ج ۹، ص ۲۷۸، برقم ۲۶۴۶۳، صحیح.

۳- نفسه برقم: ۲۶۴۶۴، صحیح..

۴- نفسه برقم: ۲۶۴۶۵، صحیح.

۵- نفسه برقم: ۲۶۴۶۶، صحیح.

بعزائم^۱». «الله دوست می‌دارد که به رخصت‌هایش عمل شود همان‌گونه که دوست دارد خواسته‌هایش انجام پذیرد».

بخشنده است و بخشنده را دوست می‌دارد

از طلحه بن عبید الله بن کریز آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجَوَادَ، وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ وَيَكْرَهُ سِفْسَافَهَا»^۲. «الله بخشنده است و بخشنده را دوست می‌دارد و همچنین اخلاق والا را نیز دوست دارد و از بی‌مقداری آن کراهت می‌ورزد».

الله بنده‌ی مؤمن و آزمایش شده را دوست می‌دارد

از محمد بن حنفیه از پدرش آمده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُفَقَّنَ الثَّوَابَ»^۳. «الله بنده‌ی مؤمن و آزمایش شده و بسیار توبه کننده را دوست می‌دارد».

الله کسی را که با انجام واجبات و نوافل سعی می‌کند به وی نزدیک شود را دوست می‌دارد

ابوهریر^۴ آورده است که فرستاده‌ی الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَاتُلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحَبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ

۱ - مصنف عبد الرزاق مشكل: ج ۹، ص ۲۷، برقم ۲۰۵۷۰، صحيح مقطوع.

۲ - مصنف ابن أبي شيبة مرقم ومشكل: ج ۹، ص ۳۰۹، برقم ۲۶۶۰۹، صحيح مرسل.

۳ - حم: ۸۰/۱ و ۱۰۳ ۶۱۵، ووالدولابی: ۶۲/۲ والفضائل: ۱۱۹۱، والخلية: ۱۷۸/۳-۱۷۹ وبنحوه الشعب: ۷۱۲۰-۷۱۲۱ و ۷۱۲۲، مرفوعاً وموقوفاً والاتحاف: ۵۹۵/۸ حسن لغیره.

وقد وهم الألبانی فحكم بوضعه في ضعفه (۹۶) وخلط خطأً عجيباً في ترجمة أبي عمرو البجلي وقارنه بالتعجيل بالتعجيل (۱۳۵۸) ثم احكم بنفسك، وفاته أن له طريقاً آخر.

بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لِأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيدَنَّهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدَّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ، يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ^١. «الله می فرماید: هر کس با دوستان من دشمنی کند، من با او اعلان جنگ می کنم. بنده ام، با هیچ چیز محبوبی نزد من، به اندازه ای انجام

١- صحیح البخاری: برقم ٦٥٠٢، ١٣١/٨ هـ و ٣٤٦/٣ و ٢١٩/١٠ والإتحاف: ٤٠٣/١٠ وصحیحة: ١٦٤٠، وسنة: ١٩/٥ وفتح: ٣٤١-٣٤٠/١١ وتلخیص: ١١٧/٣ وصفة: ٤٩١ وصحیح الجامع: ١٧٨٢، والإحسان: ٣٤٧، وهـ ٣٩٨٩، صحیح.

ومن أوهام الألباني رحمه الله أنه قال في هامش صحيح الجامع (١٧٨٢): كنت برهة من الزمن متوقفا في صحة هذا الحديث، ثم تتبعته طرقه، فتبين لي أنه صحيح بمجموعها، وقد صححه جمع. اهـ وهذا يدل على تسرعه في الحكم على الأحاديث، وعلى عدم اعتداده بأقوال أهل العلم السابقين واعتباره صحيح البخاري كغيره من كتب السنة.

وكانت حجة في التوقف في صحة هذا الحديث أن أحد رواته خالد بن مخلد قيل فيه: إنه صاحب مناكير وقال الذهبي: هذا حديث غريب جداً لولا هيبة الجامع الصحيح لعدوه من منكرات خالد بن مخلد وذلك لغرابة لفظه - السميزان ٦٤٠/١.

أقول: هذا الكلام مردود على الذهبي رحمه الله فليس هذا الحديث غريباً كما زعم!! وخالد بن مخلد إذا كان له مناكير لا يعني أن يكون هذا الحديث منها أصلاً، لأن الإمام البخاري روى له ما لم ينكر عليه، وقد ذكر ابن عدي في ترجمته ما أنكر عليه ولم يذكر هذا الحديث وقال: قد اعتبرت حديثه ما روى عنه من الكوفيين محمد بن عثمان بن كرامة، ومن الغرباء أحمد بن سعيد الدارمي وعندي من حديثهما صدر صالح، ولم أجد في كتبه أنكر مما ذكرته، فلعله توهماً منه أو حملاً على الحفظ وهو عندي إن شاء الله لا بأس به اهـ ٣٦٣/٣.

وقد حدث عن خالد كبار أهل العلم منهم البخاري ومسلم وابن أبي شيبة وأبو داود في مسند مالك والترمذي والنسائي وابن ماجه وراجع التهذيب ١١٦/٣-١١٨ فهو ثقة له أفراد.

وقد اعتمد حديث الولي وقواه شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله في كتابه القيم الفرقان بين أولياء الرحمن وأولياء الشيطان، وأفرد العلامة الشوكاني بكتاب ضخمة تخريجاً وشرحاً في كتابه القطر الجلي شرح حديث الولي.

ورد كلام الذهبي وناقشه الحافظ ابن حجر في الفتح ٣٤٠/١١-٣٤١.

فمن أسباب رد الحديث عدم فهمه، والذي لا يكون متعمقاً في أصول الفقه وأصول تفسير النصوص يقع في مثل هذه الأخطاء الجسيمة، بحجة أنها ليست موافقة لفهمه القاصر!!

آنچه بر او واجب کرده‌ام، به من نزدیک نمی‌شود و با نوافل به من نزدیک می‌شود تا جایی که او را دوست می‌دارم، وقتی او را دوست داشته باشم، گوش او می‌شوم تا با آن بشنود و چشمش می‌شوم تا با آن ببیند و دستش می‌شوم تا با آن بگیرد و پایش می‌شوم تا با آن راه برود، اگر از من طلب کند به وی می‌دهم و اگر پناه بخواهد او را پناه می‌دهم. در هر کاری که می‌خواهم انجام دهم، به اندازه‌ی قبض روح مؤمنی که مرگ را نمی‌پسندد و من نیز آزار او را نمی‌پسندم، متردد نمی‌شوم».

باب سوم:

کسانی که الله تعالى آنان را دوست نمی‌دارد، برگرفته از کتاب الله

متجاوزان از حد را دوست نمی‌دارد

الله تعالى می‌فرماید: ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [البقرة: ۱۹۰]. ترجمه: «با کسانی که با شما وارد جنگ می‌شوند بجنگید ولی از حق تجاوز نکنید، [زیرا] الله متجاوزان را دوست نمی‌دارد».

ای مؤمنان! برای یاری دادن دین الله، با کسانی که با شما می‌جنگند، بجنگید! و مرتکب مسائلی که از آن منع شده‌اید، نگردید، مانند: مثله کردن و دزدیدن غنایم و کشتن کسی که به آن اجازه ندارید مثل زنان و بچه‌ها و سالخورده‌گان و هر کس که حکم آنان درباره‌ی او مصداق پیدا می‌کند. الله متجاوزان از حدودش را دوست نمی‌دارد، کسانی که آنچه را که الله و فرستاده‌اش، حرام کرده‌اند را حلال می‌کنند.

الله تعالى می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتٍ مَّا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [المائدة: ۸۷]. ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! آن چیزهای پاکیزه را که الله برایتان حلال کرده است را حرام نکنید و تجاوز نکنید که الله متجاوزان را دوست نمی‌دارد».

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چیزهای پاکیزه را که الله بر شما حلال کرده است و شامل خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها و ازدواج با زنان می‌شود را برای خودتان حرام نکنید، زیرا گشادگی را که الله برای شما قرار داده‌است، تنگ می‌کنید و از حدود آنچه الله حرام کرده است تجاوز نکنید، زیرا الله متجاوزان را دوست نمی‌دارد.

ابن عباس رضی الله عنهما آورده است: مردی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت: ای رسول الله! وقتی گوشت می‌خورم بدنبال زنان افتاده و شهوتم بر من غلبه می‌کند، به همین جهت گوشت

را بر خودم حرام کردم، الله ﷻ نازل فرمود:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحْرِمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾^۱ [المائدة: ۸۷-۸۸]. ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چیزهای پاکیزه‌ای را که الله برای شما حلال کرده است را حرام نکنید و تجاوز نکنید، الله متجاوزان را دوست نمی‌دارد و از آنچه برای شما حلال و پاکیزه روزی داده‌ام بخورید».

الله تعالی می‌فرماید:

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾﴾ [الأعراف: ۵۵]. ترجمه: «پروردگارتان را فروتنانه و پنهانی بخوانید، او متجاوزان را دوست نمی‌دارد».

ای مؤمنان پروردگارتان را با خواری، پنهانی و آشکار بخوانید و دعای شما با خشوع همراه بوده و از ریا دور باشد. الله تعالی متجاوزان از مرزهای شریعتش را دوست نمی‌دارد و بزرگ‌ترین تجاوز، شرک به الله است، مانند: طلب نمودن از غیر الله، از مردگان و بت‌ها و مانند آن.

فساد را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ ۖ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾﴾ [البقرة: ۲۰۴-۲۰۵]. ترجمه: «و از انسان‌ها کسی است که صحبت او درباره‌ی زندگی دنیا تو را به تعجب می‌اندازد، [از شدت زهدش]، و الله را گواه می‌گیرد که آن را قلباً گفته است و [این در حالی است که] او شدیدترین دشمن است * و وقتی قدرت یابد در زمین می‌کوشد تا فساد بر قرار کند و کشاورزی و دامداری را هلاک گرداند و الله فساد را دوست نمی‌دارد».

۱- المعجم الكبير للطبراني: ج ۱۰، ص ۴۴، برقم ۱۱۸۱۲، وفيه لين.

ای پیامبر! بعضی از منافقین هستند که دارای کلامی فصیح بوده و با آن کلام انگیزه‌ی خود را برای آخرت و دوری از دنیا بیان می‌دارند و آن کلام تو را به تعجب می‌اندازد و الله را گواه می‌گیرند و قسم می‌خورند که آنچه در قلب آنها است، محبت اسلام است، در این کار خود، به نهایت جرأت خود در برابر الله می‌رسند [و آن منافق بودن است] و این در حالی است که آنها شدیدترین دشمنی را با اسلام و مسلمانان دارند.

ای رسول! وقتی از نزد تو می‌روند، با کمال جدیدت سعی می‌کنند تا در زمین فساد کنند و کشاورزی مردم را تلف کرده و دامپاشان را بکشند و الله فساد را دوست نمی‌دارد.

تمامی افرادی که بسیار کافر و بسیار گناه کار هستند را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيلُ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ﴾ [البقرة: ۲۷۶]. ترجمه: «الله ربا را تباه ساخته و صدقه‌ها را افزایش می‌دهد و الله تمامی کسانی که زیاد کفر می‌ورزند و بسیار گناه می‌کنند را دوست نمی‌دارد».

الله تمامی مال ربا را هلاک می‌گرداند و یا بر صاحب آن بی‌برکتی در مال را مقرر می‌فرماید و از آن سود برده نمی‌شود، مالی که از آن صدقه داده شده است را نمو داده و آن را زیاد می‌کند و اجر صدقه دهندگان را ازدیاد می‌بخشد و در اموال آنها برکت قرار می‌دهد، الله تمامی کسانی را که در کفرشان اصرار ورزیده و خوردن ربا را حلال کرده و دائماً در گناه و حرام و معصیت الله هستند را دوست نمی‌دارد.

کافران را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ [آل عمران: ۳۲]. ترجمه: «بگو از الله و فرستاده [اش] اطاعت کنید و اگر روی برگردانید، الله کافران را دوست نمی‌دارد».

ای رسول! بگو: با تبعیت از کتاب الله از وی اطاعت کنید و با تبعیت از سنت، از

پیامبرش اطاعت کنید، چه در حالی که او زنده باشد و چه در وقتی که او فوت نموده باشد، اگر آنان از تو روی برگردانند و بر کفر و گمراهی شان اصرار ورزند، از کسانی نیستند که محبت الله در دل آنها است، الله کافران را دوست نمی دارد.

ستمکاران را دوست نمی دارد

الله تعالی می فرماید: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ [آل عمران: ۵۷]. ترجمه: «و اما کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند، اجرشان را به آنها برمی گردانیم والله ستمکاران را دوست نمی دارد».

کسانی که به الله و فرستادگانش ایمان آورده و عمل صالح انجام داده اند، الله پاداش آنان را کامل و بدون کاستی به آنها بر می گرداند و الله ستمکاران با شرک و کفر را دوست نمی دارد.

الله تعالی می فرماید: ﴿إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ [آل عمران: ۱۴۰]. ترجمه: «اگر زخمی به شما رسیده باشد به آن قوم نیز زخمی مانند آن رسیده است، این روزها را بین مردم دست به دست می کنیم تا کسانی که ایمان آورده اند مشخص گردند و [الله] از بین شما گواهانی بگیرد و الله ستمکاران را دوست نمی دارد».

ای مؤمنان! اگر جراحت و کشته شدگانی در غزوه ی احد به شما رسید و شما را غمگین ساخت، به طور یقین به مشرکان جراحت و کشته شدگانی در غزوه ی بدر رسید، این روزگاری است که الله بین مردم آن را دست به دست می کند و گاهی آنها را پیروز می گرداند و گاهی به شکست آنها را وادار می کند، اما در آن حکمتی وجود دارد و آن این است که علم خود را که از ازل آن را می داند، آشکار نموده و مؤمن راستگو را از غیر راستگو جدا می کند و به افرادی از شما با شهید شدن کرامت می بخشد. الله، کسانی را که به خودشان ظلم نموده و در جهاد در راه او، شریک نمی شوند را دوست نمی دارد.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ [الشوری: ۴۰]. ترجمه: «و جزای بدی، بدیی به مانند آن است و هرکس گذشت کند و صلح کردن را برگزیند، اجرش نزد الله است، او ستمکاران را دوست ندارد». جزای بدی برای بدی کننده، درست مثل آن است و هرگز زیادت‌تر از آن نمی‌شود، کسی که از بدی کننده در گذرد و جزای او را ببخشد و بین خودش و شخص بخشیده شده برای رضای الله، صلح بر قرار کند، اجر بخشش را نزد الله می‌یابد. الله ستمکاران را دوست نمی‌دارد، کسانی که با مردم دشمنی درست می‌کنند و به آنها بدی می‌کنند.

کسی که فخر فروش بوده و پر ادعا باشد را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنُبِ وَآئِنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾ [النساء: ۳۶]. ترجمه: «و الله را عبادت کنید و ذره‌ای به وی شرک نورزید و به پدر و مادر، نزدیکان، یتیمان، فقیران، همسایه‌ی خویشاوند، همسایه‌ی غریبه، همراه [در سفر] و در راه مانده و ملک یمیتان نیکی کنید، الله کسی را که فخر فروش بوده و پر مدعا باشد را دوست نمی‌دارد». الله را عبادت کنید و بر فرمان او گردن نهید و برای او شریکی در ربوبیت و عبادت قرار ندهید و به پدر و مادر نیکی کنید و حقوق آنها را ادا کنید و همچنین حقوق خویشاوندان، یتیمان، نیازمندان، همسایه‌ی نزدیک و دور، کسی که چه در سفر و چه در اقامت با او همراه هستید، مسافر محتاج و ملک یمیتان چه دختر باشند و چه پسر را ادا کنید. الله تعالی کسانی که از عبادتش تکبر ورزیده و بین مردم فخر فروشی می‌کنند را دوست نمی‌دارد.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا

عَاتَنَكُمُ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ [الحديد: ۲۲-۲۳]. ترجمه: «هیچ مصیبتی نیست که در زمین و یا درونتان به وقوع نمی‌پیوندد مگر آن که قبل از آن که آن را پدید آوریم در کتابی نوشته شده است، این برای الله آسان است * تا آنچه را که از دست داده‌اید به خاطر آن اندوهگین نشوید و به آنچه که [الله] به شما می‌دهد شاد نگردید و الله هیچ پرمدعای فخر فروشی را دوست نمی‌دارد».

ای انسان‌ها! آنچه از مصیبت که به شما می‌رسد، چه در زمین و چه در جان‌هایتان از امراض گرفته تا گرسنگی و بیماری، تمامی آنها قبل از آن که خلق شوید، در لوح محفوظ نوشته شده است و این کار برای الله آسان است.

تا این که آنچه را از دنیا از دست داده‌اید شما را غمگین نکند و به آنچه که به شما عطا شده است مغرورانه و شرورانه خوشحال نگردید. الله تمامی متکبران فخر فروش را به واسطه آنچه از دنیا به آنها داده شده است را دوست نمی‌دارد. آن متکبران کسانی هستند که مال خود را محکم چسبیده‌اند و آن را در راه الله انفاق نمی‌کنند و مردم را نیز به انفاق نکردن امر می‌کنند. کسی که از اطاعت الله روی بگرداند به کسی ضرر نمی‌رساند، مگر خودش و هرگز نمی‌تواند به الله ضرر برساند، به یقین الله از آفریدگانش بی‌نیاز است، ستوده‌ای است که تمام اوصاف کامل و اعمال زیبا را که مستحق ستایش است را یکجا به نیکی دارد.

خیانتکاران بسیار گناهکار را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَلَا تُجَدِّلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا﴾ [النساء: ۱۰۷]. ترجمه: «و از کسانی که به خود خیانت می‌کنند دفاع نکن، الله خیانتکاران گناه پیشه را دوست نمی‌دارد».

از کسانی با گناه کردن به خود خیانت می‌کنند دفاع نکن. الله سبحانه هر کسی را که خیانت کار بزرگی بوده و گناهانش زیاد باشد را دوست نمی‌دارد.

الله آشکارا بدگویی کردن را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا﴾ [النساء: ۱۴۸]. ترجمه: «الله، آشکارا بدگویی کردن را دوست نمی‌دارد، مگر برای کسی که به او ظلم شده است».

الله بدگویی کردن توسط شخصی از کسی را دوست نمی‌دارد، ولی برای مظلوم مباح کرده است که از ظالم خود بدگویی کند تا ظلمش آشکار گردد، الله آنچه را که آشکار می‌کنند، می‌شنود و آنچه را که مخفی می‌دارند، می‌داند.

فساد کنندگان را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَالْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ [المائدة: ۶۴]. ترجمه: «و یهودیان می‌گویند: دست الله بسته است. دستهای خودشان بسته باد و به سبب آنچه می‌گویند، لعنت بر آنها باد! بلکه دو دست [الله] باز است و هر طور که بخواهد، انفاق می‌کند، آنچه الله بر تو نازل فرموده است، قطعاً بر طغیان و کفر بسیاری از آنها می‌افزاید. در بین آنها تا روز قیامت دشمنی و کینه توزی قرار داده‌ایم. هرگاه آتشی برای جنگ افروختند، الله آن را خاموش گرداند. و در زمین برای فساد کردن، تلاش می‌کنند و الله فساد کنندگان را دوست نمی‌دارد».

الله پیامبرش را از گناهان یهود مطلع می‌گرداند و این در حالی است که آنان آن را می‌پوشاندند، آنها می‌گفتند: دست الله برای افعال خیر، بسته است و برای رزق دادن و توسعه‌ی آن بخل می‌ورزد و این زمانی بود که قحطی و خشکسالی به سراغ آنها آمده بود. دستهای آنها بسته باد: به این معنی که دست‌های آنان از انجام کارهای خیر بسته شود. الله آنان را بسبب این سخنشان طرد فرمود. امر آن گونه که آنها به الله افتراء

می‌بندند، نیست، بلکه دو دست او باز بوده و ممنوعیتی برای آن وجود ندارد و چیزی او را از انفاق ممانعت نمی‌کند و او بخشنده‌ی کریم است و بر اساس مقتضای حکمتش و مصلحت بندگانش انفاق می‌کند. در این آیه به اثبات می‌رسد که الله سبحانه و تعالی دو دست دارد و شایسته آن می‌باشد که به دست موجود دیگری تشبیه نگردد و کیفیت آن نیز بیان نشود، [بلکه دست، دست خدایی است با دستهای دیگر قابل مقایسه و تشبیه نمی‌باشد]. آنها به سبب حسودی و بخلشان که چرا پیامبر ﷺ از قوم آنها انتخاب نشده است، بر اثر این آیات بر طغیان و کفرشان افسرده می‌شود، الله تعالی خبر می‌دهد که طوایف یهود تا روز قیامت بعضی از آنها با بعضی دیگر دشمنی می‌کنند و عده‌ای از آنها از عده‌ای دیگر تنفر دارند، هر مکاری که برای مسلمانان به کار می‌برند تا آنها را دچار فتنه کنند و یا آتش جنگی را شعله‌ور کنند، الله، مکر آنان را به خود آنها بر می‌گرداند و وحدت آنان را به جدایی می‌کشانند، این تا وقتی است که یهودیان به معصیت الله گرفتار هستند و در نتیجه‌ی آن در زمین فساد برپا می‌کنند و زمین را به آشوب و بلوا می‌کشانند. الله فساد کنندگان را دوست نمی‌دارد.

الله تعالی می‌فرماید:

﴿وَأَبْتَغَ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾﴾ [القصص: ۷۷]. ترجمه: «و در آنچه الله به تو داده‌است، سرای آخرت را بجوی و بهره‌ی خودت از دنیا را فراموش نکن و همان‌گونه که الله با تو نیکی کرده است، با دیگران نیکی کن و در زمین در پی فساد نباش که الله فساد کاران را دوست ندارد».

در آنچه الله از اموال به تو داده است، ثواب سرزمین آخرت را برای خودت طلب کن و با عمل به آن، در اطاعت الله در دنیا این امر را محقق کن، بهره‌ات در دنیا را ترک نکن به شکلی که از نعمت حلال بدون اسراف کردن استفاده کنی و به مردم با صدقه دادن نیکی کن! همان‌گونه که الله با دادن مال زیاد به تو نیکی فرمود، با بدی کردن به قومت

آنچه را که الله بر تو حرام کرده است طلب نکن، الله فساد کنندگان را دوست نمی‌دارد.

اسراف کنندگان را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالْزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرَّمَانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَءَاتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿۱۴۱﴾﴾ [الأنعام: ۱۴۱]. ترجمه: «و او کسی است که باغ‌هایی را بر داریست هستند و یا بدون داریست هستند را آفریده است و درختان خرما و کشتزارها را که [میوه‌های] در خوردن با یکدیگر فرق می‌کنند و زیتون و انار را آفریده است که همگون و غیر همگون هستند. وقتی میوه می‌دهند از میوه‌های آن بخورید و روز برداشت حق آن را [که زکات است به فقرا] بدهید و اسراف نکنید که الله اسراف کنندگان را دوست نمی‌دارد».

الله سبحانه و تعالی برای شما دو گونه باغ را قرار داده است: از آنها باغ‌هایی هستند که بر داریست آویزان شده مانند: انگور و از آنها باغ‌هایی هستند که بر داریست آویزان نشده‌اند، و بر پایه‌ی خود محکم شده‌اند، مثل: درخت خرما و کشتزار، طعم آنها متنوع بوده و زیتون و انار که از نظر ظاهری شبیه هم هستند ولی میوه و طعام آن یکی نیست. ای انسانها! هرگاه میوه دادند از میوه‌ی آن بخورید و روز برداشت محصول زکاتی را که بر شما واجب شده است پرداخت نمایید! از حدود معتدل آن در جدا کردن مال و خوردن چیزی و غیر آن، تجاوز ننمایید. به یقین الله تعالی متجاوزان از مرزهایش را دوست ندارد، کسانی که مال را در غیر قانونی که برای آن در نظر گرفته شده است، انفاق می‌کنند.

الله تعالی می‌فرماید: ﴿يَبْنِيْ عَادَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿۳۱﴾﴾ [الأعراف: ۳۱]. ترجمه: «ای فرزندان آدم! هنگام نماز خواندن خودتان را بپوشانید و بیارایید و بخورید و بیاشامید و [لی] اسراف نکنید [که] الله اسراف کنندگان را دوست نمی‌دارد».

ای فرزندان آدم! هنگام برپا داشتن نماز، عریانی هایتان را، با لباس‌های زیبا و مشروع و تمیز و پاکیزه و چیزهایی مانند آن، بپوشانید. از چیزهای پاکی که الله به شما روزی داده است بخورید و بیاشامید و از اعتدال در آن تجاوز نکنید. الله متجاوزان و اسراف کنندگان در خوراک و آشامیدنی و مانند آن را، دوست نمی‌دارد.

خیانت کاران را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأَمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْصِبْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾ [الأنفال: ۵۸]. ترجمه: «و هرگاه از خیانت قومی ترسیدی، همچون آنها، پیمانشان را به خودشان برگردان و آن را لغو کن [بطوری که همه در آگاهی از نقض عهد] یکسان شوند، الله خیانت‌کاران را دوست نمی‌دارد».

ای رسول! اگر از خیانت قومی ترسیدی و تندی آنها بر تو آشکار گشت، عهدشان را به خودشان برگردان، بطوری که هر دو طرف در آگاهی از تمام شدن پیمان یکسان باشند بطوری که دیگر برای آنها عهدی نخواهد بود. الله خیانت کاران در پیمان و نقض کنندگان عهد و میثاق را دوست نمی‌دارد.

از سلمان رضی الله عنه آمده است که او به قلعه و یا شهری رسید و به یارانش گفت: بگذارید تا دعوتشان دهم، همان گونه که دیدم رسول الله صلی الله علیه و آله آنان را دعوت می‌داد و گفت: من مردی از شما بودم تا این که الله مرا به اسلام مشرف نفرمود، اگر اسلام بیاورید آنچه برای ماست برای شما نیز خواهد بود و بر شما واجب است، آنچه برای ما واجب است، اگر سرباز زنید باید جزیه بدهید و خوار شوید و اگر روی بگردانید پیمانتان را به خودتان بر می‌گردانیم و تا در این امر با شما یکسان شویم، الله خیانت کاران را دوست نمی‌دارد، این امر را سه روز انجام می‌فرمود و روز چهارم مردم بسوی آنها حمله می‌نمودند و آنجا را فتح می‌کردند.^۱

۱- مسند احمد: برقم ۲۴۴۴۷، وفیه انقطاع.

مستکبران را دوست نمی‌دارد

الله تعالی می‌فرماید:

﴿إِلَهُكُمْ إِلَهٌُ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾ [النحل: ۲۲-۲۳]

ترجمه: «معبود شما معبودی یگانه است؛ پس کسانی که به آخرت ایمان نمی‌آورند، دل هایشان [حق را] انکار می‌کند، و آنان مستکبرند. * بدون شک الله آنچه را که پنهان می‌دارند و آنچه را که آشکار می‌کنند، می‌داند، او مستکبران را دوست نمی‌دارد!».